

Försök med medborgerlig motionsrätt

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta att informera samtliga stadsdelsnämnder om Norrmalms stadsdelsnämnds modell för behandling av medborgarförslag.

Föredragande borgarrådet Mats Hulth anför följande.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 23 april 1997 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att efterhöra intresset hos stadsdelsnämnderna att delta i försöksverksamhet med någon form av medborgerlig motionsrätt fr o m 1998. Stadsledningskontorets förslag finns i *bilaga 1*.

Stadsledningskontoret har i ett SDN-meddelande den 25 maj frågat stadsdelsnämnderna om man vill delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.

Stadsdelsnämnden fick fyra frågor att ta ställning till: Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt? Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion? Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotionerna? Har nämnderna andra synpunkter med anledning av förslaget?

17 stadsdelsnämnder har svarat på frågorna. 9 nämnder är intresserade av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt. En sammanställning av nämndernas synpunkter finns i *bilaga 2*. Reservationer och särskilda yttranden är samlade i *bilaga 3*.

Stadsledningskontoret föreslår att staden av regeringen skall begära att få möjlighet att genomföra försök med medborgerlig motionsrätt i tre stadsdelar under tre år. Syftet med motionsrätten är att ge medborgarna initiativrätt, dvs en möjlighet att väcka frågor i stadsdelsnämnderna. Motionsrätten anknyter till våra demokratiska traditioner. Målet med en motionsrätt för den enskilde är att stadsdelsnämnderna skall bli bättre på att fånga upp medborgarnas förslag, få bättre beslut och en kommunal verksamhet som bättre motsvarar medborgarnas behov och önskemål

I avvaktan på regeringens beslut föreslår stadsledningskontoret att stadsdelsnämnderna skall informeras om Norrmalms modell för medborgerlig förslagsrätt. Skillnaden mellan medborgerlig förslagsrätt och medborgerlig motionsrätt är att den senare ger medborgaren en något star-

kare ställning genom att medborgaren inte är beroende av att en nämndledamot eller förvaltningen tar upp medborgarförslaget som sitt eget.

Mina synpunkter

Stadsdelsnämnderna är vårt viktigaste verktyg för utveckling av demokratin i Stockholm. Under det första året med stadsdelsnämnder har vi fått se en mängd olika försök att bättre involvera medborgarna i de diskussioner som förs och de beslut som fattas. Denna utveckling är mycket angelägen och bör drivas vidare med stor kraft. Om en metod eller ett arbetssätt visar sig vara framgångsrik i en nämnd kan de centrala reglerna komma att förändras så att alla nämnder arbetar med denna metod.

Frågan om medborgerlig motionsrätt rymmer flera perspektiv. Å ena sidan är det viktigt att medborgarna får framföra förslag till nämnden. Å andra sidan har motionsinstitutet en lång historia i den svenska demokratin. I den offentliga världen är en motion ett förslag som läggs av en ledamot av det högsta organet som i Stockholms stad är kommunfullmäktige. Ledamöter i en nämnd skriver inte motioner utan skrivelser till nämnden.

Skillnaden mellan medborgerlig förslagsrätt och motionsrätt är att motionsrätten ger medborgaren rätt att få sin sak beredd av förvaltningen och prövad i nämnden. En förutsättning för att ett medborgarförslag skall beredas är att antingen förvaltningen eller en ledamot tar initiativ till en sådan beredning. Enligt min uppfattning ger medborgerlig förslagsrätt en god avvägning mellan önskemålet att få in förslag från medborgarna och att ledamöterna i nämnden skall kunna styra vilka frågor som nämnden behandlar. En medborgerlig motionsrätt skulle kunna leda till att nämndernas dagordning är helt utom nämndens kontroll om antalet inkomna motioner är mycket stort.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att informera samtliga stadsdelsnämnder om Norrmalms stadsdelsnämnds modell för behandling av medborgarförslag.

Stockholm den 19 maj 1998

MATS HULTH

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Sten Nordin* (m) enligt följande.

Vi delar föredragande borgarråds invändningar mot medborgerlig motionsrätt.

Naturligtvis är det grundläggande för demokratin att såväl enskilda politiker som kommunen som organisation behandlar inkomna skrivelser/synpunkter från medborgarna seriöst och med lyhördhet. För denna hantering finns det redan idag ett regelverk.

Vi moderater delar dock inte föredragande borgarrådets åsikt om att stadsdelsnämnderna är det viktigaste verktyget för utveckling av demokratin i vår stad. Stadsdelsnämnderna är en organisationsform som med redan visat stora brister då det gäller möjligheterna att tillgodose människors behov av service och dessutom har stora svårigheter att tillgodose människors möjlighet att själva styra över sin vardag. Inga utvärderingar som styrker att människors inflytande har ökat genom organisationsförändringen har gjorts.

Stadsdelsförvaltningarna har politikernas uppdrag att administrera och bedriva verksamhet och tillhandahålla service till medborgarna. Förslag och kontakter måste därför i första hand riktas till beslutsfattarna, inte den organisation som är beslutsfattarnas instrument att utföra och verkställa besluten. Risken uppenbar att stadsdelsnämndernas hantering av medborgarnas motioner snabbt blir hårt formaliserad och att intresset därmed blir begränsat genom att skapade förväntningar hos människor sviks.

Demokratin och medborgarnas kontakt med beslutsfattarna kan förbättras på olika sätt:

Det partipolitiska systemet är en viktig del för att kanalisera människors idéer och engagemang. Det är därför viktigt att de olika politiska partierna är lyhörda och tar sitt ansvar som språkrör för medborgarna.

Ett väsentligt ökat inslag av personval som bygger på att de valda har det direkta uppdraget från väljarna och de kontakter det innebär är en av de viktigare reformerna för att öka inflytande.

Slutligen anser vi att det medborgerliga inflytandet inte minst kan förbättras genom att i hög grad öka valfriheten för enskilda människor inom de viktiga områdena skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Den modell för medborgarförslag som Norrmalm infört, efter ett förslag från folkpartiet, har redan spridit sig till flera stadsdelar.

Varje medborgare i staden bör ges möjlighet att framföra förslag till respektive stadsdelsnämnd. Det stadsdelar som ännu inte infört någon form av medborgarförslag kan ha stor nytta av att studera exemplet från Norrmalm.

Handläggare: Håkan Andersson
Tel 508 29 457

Till kommunstyrelsen

F Ö R S Ö K   M E D   M E D B O R G E R L I G   M O T I O N S R Ä T T

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande

1. Kommunstyrelsen beslutar att hos regeringen begära att få genomföra försök med medborgerlig motionsrätt i tre stadsdelar under tre år.
2. I avvaktan på att regeringen behandlar ovanstående begäran informera samtliga stadsdelsnämnder om Norrmalms stadsdelsnämnds modell för behandling av medborgarförslag.

Stockholm den 16 mars 1998

Börje Berglund
Stadsdirektör

Berit Svedberg
Biträdande stadsdirektör

Sammanfattning

Stockholm stad har 24 stadsdelsnämnder. Ett av tre mål med stadsdelsnämndsreformen är att fördjupa demokratin. Ett intensivt arbete pågår med att pröva nya former för medborgarna att påverka utformningen av den kommunala servicen. Alla stadsdelsnämnder har t.ex. öppna nämndsammans träden. Som ett del i detta arbete begär Stockholms stad i detta ärende att få möjlighet att genomföra försök med medborgerlig motionsrätt i tre stadsdelar under tre år.

Syftet med motionsrätten är att ge medborgarna initiativrätt, dvs en möjlighet att väcka frågor i stadsdelsnämnderna. Denna rätt har medborgarna i bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd enligt en modell med medborgerlig förslagsrätt. Skillnaden mellan medborgerlig förslagsrätt och medborgerlig motionsrätt är att den senare ger medborgaren en något starkare ställning genom att medborgaren inte är beroende av att en nämndledamot eller förvaltningen tar upp medborgarförslaget som sitt eget.

Motionsrätten anknyter till våra demokratiska traditioner. Målet med en motionsrätt för den enskilde är att stadsdelsnämnderna skall bli bättre på att fånga upp medborgarnas förslag, få bättre beslut och en kommunal verksamhet som bättre motsvarar medborgarnas behov och önskemål

Under vilka omständigheter och på vilka villkor som medborgarna har motionsrätt behöver regleras. Dessa regler skulle då lämpligen intas i en särskild lag i likhet med vad som gjordes avseende försöksverksamheten med en friare kommunal nämndorganisation (SFS 1984:382).

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen beslutade den 23 april 1997 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att efterhöra intresset hos stadsdelsnämnderna att delta i försöksverksamhet med någon form av medborgerlig motionsrätt fr o m 1988.

Stadsledningskontoret har i ett SDN-meddelande den 25 maj frågat stadsdelsnämnderna om man vill delta i en försöksverksamhet med medborgarlig motionsrätt.

Stadsdelsnämnden fick fyra frågor att ta ställning till:

1. Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgarlig motionsrätt?
2. Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?
3. Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotionerna?
4. Har nämnderna andra synpunkter med anledning av förslaget?

17 stadsdelsnämnder har svarat på frågorna. 9 nämnder är intresserade av att delta i en försöksverksamhet med medborgarlig motionsrätt. En sammanställning av nämndernas synpunkter bifogas i bilaga 2.

Bakgrund

Stockholm stad har 24 stadsdelsnämnder. Ett av tre mål med stadsdelsnämndsreformen är att fördjupa demokratin. En utgångspunkt i detta arbete är erfarenheterna från Göteborg och de tre stadsdelsnämnds-försöken i Stockholm som visar att stadsdelsnämnder inte automatiskt leder till fördjupad demokrati. Stadsdelsreformens uppdelning av staden i mindre enheter gör det dock möjligt att pröva nya arbetsformer. För att ta tillvara denna möjlighet har samtliga stadsdelsnämnder tagit fram lokala demokratiplaner som beskriver en mängd olika sätt att förbättra medborgarnas möjligheter att påverka utformningen av den kommunala servicen.

En av många åtgärder som staden vill pröva är försök med medborgarlig motionsrätt. Det var i samband med behandlingen av en remiss av den statliga utredningen, På medborgarnas villkor - en demokratisk infrastruktur, som kommunstyrelsen behandlade frågan. I utredningen föreslår demokratiutvecklingskommittén bl.a. att medborgarna bör få möjlighet att lämna in motioner till fullmäktige. Kommunstyrelsen konstaterade dock att det i praktiken är omöjligt att genomföra i en stad som Stockholm med 720 000 invånare. Risker är uppenbara att antalet motioner blir så många att det blir helt ohanterligt för fullmäktige. Kommunstyrelsen kunde dock tänka sig att man som en del av demokratiutvecklingen på stadsdelsnivå gör försök med att ge stadsdelens medborgare möjlighet att få frågor behandlade i stadsdelsnämnden. Detta skulle kunna utgöra en förlängning av de öppna möten som redan nu finns i stadens stadsdelar.

Stadens stadsdelsnämnder har därför tillfrågats om de är intresserade av att delta i en försöksverksamhet med medborgarlig motionsrätt. Ett flertal stadsdelsnämnder har anmält intresse för att delta.

Syfte

Syftet med motionsrätten är att ge medborgarna initiativrätt, dvs en möjlighet att väcka en fråga i stadsdelsnämnden. Orsaken till att initiativrätten utformats i form av en motionsrätt är att det är ett sätt som anknyter till våra demokratiska traditioner. Inom hela föreningslivet finns, på alla nivåer utom den lägsta, en tradition av förslagsrätt för medlemmar och beslutanderätt för valda representanter.

Motionsrätten tillför ett motiv för medborgarna att tillsammans diskutera och arbeta fram ett förslag. Denna möjlighet blir verklighet både för etablerade organisationer, nya nätverk och mer tillfälliga grupperingar. Sådana diskussioner kan bli en viktig del av det demokratiska livet och bidra till att öka det sociala kapitalet. Motionsrätten skulle engagera medborgarna i flera olika skeden av den demokratiska beslutsprocessen: när motionen skrivs, när ett förslag till svar finns utarbetat och vid det öppna nämndsammanträdet.

Syftet i slutändan är naturligtvis att staden skall bli bättre på att fånga upp medborgarnas förslag, få bättre beslut och en kommunal verksamhet som bättre motsvarar medborgarnas behov och önskemål.

Begreppet medborgarmotion

En motion betecknar idag ett skriftligt förslag från en eller flera fullmäktigeledamöter till fullmäktige. Inga andra än fullmäktigeledamöter kan lägga motioner. Inget annat organ inom staden än fullmäktige kan ta emot motioner. Medborgare har idag således inte rätt att lägga förslag i form av en motion vare sig till fullmäktige eller till en nämnd.

Det kan diskuteras om en medborgares förslag till en stadsdelsnämnd skall benämnas motion eller något annat. En nackdel med benämningen motioner är att det kan bli svårt att hålla isär fullmäktigeledamöternas motioner till fullmäktige och medborgarnas motioner till stadsdelsnämnderna. En fördel med att kalla det motion är att begreppet är inarbetat inom hela föreningslivet vilket underlättar medborgarnas möjlighet att förstå vad det handlar om. Stockholms stad anser därför att benämningen medborgarmotion bör användas.

Vem får motionera till stadsdelsnämnden?

När en motion inkommit till stadsdelsnämnden kontrollerar förvaltningen om motionären har motionsrätt. Motionsrätt har boende i stadsdelen. Organisationer kan inte ha motionsrätt men det kan av motionen eller bilagor framgå att den fått stöd av en eller flera organisationer.

Vad får man motionera om?

Förslagen i motionen kontrolleras om de ryms inom den kommunala kompetensen. Om så inte är fallet bör motionen besvaras med hänvisning till att den inte berör en kommunal angelägenhet. Dessutom kontrolleras om motionen berör den stadsdel där den lämnats in. Om så inte är fallet bör den avvisas. Det vill säga en motion som berör en angelägenhet i Kista kan inte lämnas in i Skärholmen. Om motionen berör en annan nämnds ansvarsområde som t.ex. gatu- och fastighetsnämnden bör stadsdelsnämnden också kunna avvisa motionen.

Motioner som rör myndighetsutövning mot någon enskild bör avvisas med hänvisning till att sådana ärenden är sekretessbelagda och inte behandlas på stadsdelsnämndens öppna möten. Om motionen berör kommunala angelägenheter, men inte myndighetsutövning mot enskild, bör den beredas på vanligt sätt, och om det är lämpligt tillsammans med andra motioner i samma ämne.

Stadsdelsnämndens handläggning av motioner

Motionärer som inte har rätt att motionera till stadsdelsnämnden och motionärer som motionerat om något som inte kan behandlas i stadsdelsnämnden får snarast möjligt besked om att motionen kommer att avvisas dessa skäl.

Motioner som skall behandlas anmäls vid nämndsammanträdena tillsammans med förvaltningens förslag till hantering av förslaget. Detta sker under nämndsammanträdet öppna del så att motionären får möjlighet att argumentera för sitt förslag.

Därefter bereds motionen av stadsdelsförvaltningen. Om mängden motioner inte är allt för stort kan handläggningen följa samma rutiner som handläggningen av motioner från fullmäktige. Om antalet motioner blir stort kan särskilda rutiner behöva tillämpas.

Inom föreningslivet betraktas ett stort antal motioner som ett positivt tecken: organisationen har många engagerade medlemmar med många idéer och mycket åsikter. Inom föreningslivet finns etablerade rutiner för att på ett smidigt sätt bereda, besvara och besluta om ett stort antal motioner. Ibland kan flera hundra motioner avgöras under några få dagar.

Vid organisationers kongresser finns normalt en sista tidpunkt för inlämning av motioner. Detta gör det möjligt att sortera motionerna i ämnesområden. Därigenom kan olika motionärers förslag inom samma område vägas ihop och flera motioner inom samma ämne kan besvaras i ett sammanhang. På liknande sätt skulle stadsdelsmedlemmarnas motionstid kunna regleras. Ett eller två datum varje år kan sättas ut som sista motionsdag. Motioner som kommit in senast detta datum behandlas av stadsdelsnämnden inom en tolv månadsperiod. Ett sådant förfarande skulle också göra det möjligt att ta hand om massmotioner på ett både korrekt och praktiskt sätt.

Oavsett om beredningen följer ordinarie beredningsformer eller modellen för behandlingen av en stor mängd motioner avslutas processen med att stadsdelsnämnden behandlar motionen på ett öppet nämndsammanträde.

Flertalet stadsdelsnämndsmöten i Stockholm inleds med en timmes öppen frågestund då medborgarna har möjlighet att ställa frågor till nämndens ledamöter eller framföra synpunkter på de ärenden som skall behandlas senare. Vissa nämnder ajournerar mötet under pågående behandling för att ge besökare möjlighet att framföra synpunkter i direkt anslutning till nämndens behandling av en fråga. Båda modellerna ger medborgarmotionärer möjlighet att framföra synpunkter och ställa frågor vid stadsdelsnämndernas behandling av medborgarmotionerna.

Ovanstående är ett exempel på handläggning av medborgarmotioner. Ett fåtal övergripande principer bör regleras i lagstiftningen. Staden bör ges stor frihet att själv pröva och successivt utveckla lämpliga handläggningsrutiner för medborgarmotionerna.

Medborgerlig förslagsrätt enligt Norrmalms stadsdelsnämnds modell

Norrmalms stadsdelsnämnd har infört medborgerlig förslagsrätt som innebär att varje medborgare i Norrmalm har rätt att skicka in förslag till stadsdelsnämnden. Förslagen anmäls i samband med nämndsammanträdena tillsammans med förvaltningens förslag till hantering av förslaget. Detta sker under nämnds-

manträdets öppna del så att förslagsställaren får möjlighet att argumentera för sitt förslag.

Förvaltningen svarar på förslag som inte hör hemma i nämnden som inte nämnden kan besluta om, som nämnden redan beslutat om eller som någon central nämnd håller på att genomföra - med vändande post. Förslagsställaren skall inte behöva vänta i onödan på beskedet att hon skall vända sig till landstinget eller sin hyresvärd eller vad det nu kan vara.

En nämndledamot eller förvaltning kan ta initiativ till att ett medborgarförslag bereds som vanligt ärende. Oavsett om förslaget tas upp till beredning eller om det läggs till handlingarna skall förslagsställaren omedelbart få besked om detta.

Det finns inget som hindrar andra stadsdelsnämnder att införa medborgerlig förslagrätt enligt Norrmalms modell. Kommunstyrelsen bör därför medverka till att sprida information om Norrmalms modell. Beslut om ett eventuellt införande bör fattas av respektive nämnd.

Skillnaden mellan medborgerlig förslagrätt och medborgerlig motionsrätt är, förutom namnet, att medborgaren skulle ha en något starkare ställning med motionsrätt. En förutsättning för att ett medborgarförslag som framförts enligt förslagsrätten skall beredas är att antingen förvaltningen eller en ledamot tar initiativ till en sådan beredning. En medborgerlig motionsrätt skulle ge medborgaren en rättighet att få förslaget berett.

Information om medborgerlig förslagrätt och begäran om att få genomföra försök med medborgerlig motionsrätt

Kommunstyrelsen föreslås besluta att sprida information om Norrmalms modell med medborgerlig förslagrätt som ett sätt underlätta medborgarnas möjlighet att framföra förslag till stadsdelsnämnderna. Beslut om ett eventuellt införande bör dock fattas av respektive stadsdelsnämnd.

Kommunstyrelsen föreslås också besluta att begära att få möjlighet att genomföra försök med medborgerlig motionsrätt i tre stadsdelar under tre år. Ett sådant försök möjliggör dels användandet av begreppet medborgerlig motionsrätt och ger dessutom medborgaren en starkare ställning genom rätten att få förslaget berett.

Det finns i kommunallagen bestämmelser om fullmäktigeledamöternas rätt att väcka motioner samt att ställa interpellationer och frågor (KL 4:16, 5:23 och 5:49-56) I kommunallagen 4:17 stadgas att ledamöter i nämnder får väcka ärenden i nämnderna.

Om en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt skulle införas skulle det enligt vår uppfattning behöva regleras under vilka omständigheter och på vilka villkor som medborgarna skulle ha denna rätt. Dessa regler skulle då lämpligen intas i en särskild lag i likhet med vad som gjordes avseende försöksverksamheten med en friare kommunal nämndorganisation (SFS 1984:382).

STADSDELSNÄMNDERNAS SVAR PÅ SLK:S FÖRFRÅGAN I SDN-MEDDELANDE OM ATT MEDVERKA I FÖRSÖK MED MEDBORGERLIG MOTIONSRETT

Kommunstyrelsen beslutade den 23 april 1997 i samband med behandlingen av den statliga utredningen, På medborgarnas villkor - en demokratisk infrastruktur, att ge stadsledningskontoret i uppdrag att efterhöra intresset hos stadsdelsnämnderna att delta i försöksverksamhet med någon form av medborgerlig motionsrätt fr o m 1988.

Stadsledningskontoret har i ett SDN-meddelande den 25 maj på frågat stadsdelsnämnderna om man vill delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.

Stadsdelsnämnden fick fyra frågor att ta ställning till:

1. Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt?
2. Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?
3. Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotionerna?
4. har nämnderna andra synpunkter med anledning av förslaget?

17 stadsdelsnämnder har svarat på frågorna. Här följer en sammanställning av stadsdelsnämndernas svar.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslöt den 1 september 1997 att som sitt yttrande överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av *Rolf Lindström (m)*, *Harry Kjellin (m)* och *Gerd Ringqvist (m)*, bilaga 3.

Spånga-Tenstas stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämnderna har ombetts att ta ställning till fyra frågor:

1. Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt?

Det är ett prioriterat mål i staden att stimulera utvecklingen av den lokala demokratin. Det är också viktigt att hela tiden utveckla dialogen med de boende så att de verksamheter som förvaltningen bedriver motsvarar faktiska behov och önskemål. För att uppnå detta krävs att man prövar många olika metoder och nya vägar. Den föreslagna medborgerliga motionsrätten skulle kunna bidra till en sådan utveckling. Förvaltningen är därför positiv till att nämnden deltar i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.

2. Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?

Förvaltningen kan inte se något hinder för en sådan benämning. Men man kan också använda benämningen "medborgarförslag" för att skilja dem från motioner.

3. Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotioner.

Förvaltningen har inget att invända mot en sådan handläggning.

4. Har nämnden andra synpunkter med anledningen av förslaget?

Innan en eventuell försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt startar är det viktigt att på förhand ange en bestämd tidsperiod för försöksverksamheten samt hur en utvärdering av försöket ska ske.

Trots att förvaltningen ställer sig positiv till försöket finns dock några negativa aspekter som bör beaktas.

Dels kan införandet av medborgarmotioner ha negativa konsekvenser av principiell art. Nämndens roll som förtroendevalda politiska företrädare för de boende i området kan komma att försvagas. Det gängse sättet att påverka beslut och verksamheter, genom kontakter och dialog med sina förtroendevalda och genom partipolitiskt engagemang, kan komma att få en minskad betydelse. Införandet av medborgarmotioner skulle kunna komma att medföra två parallella system, dels det traditionellt parlamentariska med förtroendevalda företrädare, dels ett nytt där var och en i större utsträckning företräder sig själv.

Dels kan införandet av medborgarmotioner ha negativa konsekvenser av praktisk art. Förvaltningens administrativa resurser är redan idag hårt belastade. Införandet av medborgarmotioner skulle med all sannolikhet komma att innebära en ytterligare belastning. För att kunna handlägga de tillkommande uppgifterna på ett tillfredsställande sätt skulle en förstärkning av förvaltningens administrativa resurser behövas.

Vällingby stadsdelsnämnd har den 11 november 1997 beslutat att som svar på förfrågan från stadsledningskontoret rörande ”försök med medborgerlig motionsrätt” överlämna förvaltningens förslag och vad som nedan anförs,

att förvaltningen ges i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag hur två årliga ”Vällingby Forum” för behandling av medborgarnas inlämnade frågor och förslag kan arrangeras av stadsdelsnämnden.

Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-10-01 har i huvudsak följande lydelse.

På frågan ”Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt?” lämnar förvaltningen inga synpunkter eftersom den utgör en politisk fråga och inte en verksamhetsfråga.

I övrigt har förvaltningen följande synpunkter på förslaget:

Benämningen medborgarmotion

I Kommunallagen finns följande benämningar på den enskilde: ”medlem”(kommunmedlemsskap), ”medborgare”(rösträtt) samt ”nyttjare”(brukarmedverkan). När det gäller begreppet ”motion” i kommunallagen är detta beteckningen för fullmäktiges ledamöters initiativrätt.

Om den enskilde skall erhålla formell initiativrätt bör benämningen på denna skilja sig från de förtroendevaldas initiativrätt och vara informativ.

Benämningen medborgare finns redan i kommunallagen och begreppet motion är relativt välkänt hos allmänheten genom att det är ett etablerat begrepp i hela föreningslivet.

Benämningen ”medborgarmotion” torde uppfylla såväl särskiljandet från de förtroendevaldas initiativrätt, som informativt att det innebär en initiativrätt för medborgarna.

Förslaget till handläggning av medborgarmotionerna

Det finns en risk att det uppkommer en lagkollision mellan att behandla en medborgarmotion inom en tolv månadersperiod och förvaltningslagens regler om snabb handläggning av inkomna frågor/synpunkter från allmänheten. Det kan vara svårt att definiera medborgarmotion i förhållandet till andra inkomna synpunkter, förslag, klagomål m.m. från allmänheten. Risken finns att det i vissa fall dröjer alltför lång tid mellan allmänhetens kontakt med myndigheten och myndighetens svar eller åtgärd.

Stadsledningskontoret menar att föreningslivets motionsrutiner kan appliceras på medborgarmotioner. Man måste dock ha i åtanke att det finns flera skillnader mellan föreningslivets regler och den offentliga sektorns regelverk. Inom föreningslivet är medlemskapet frivilligt medan medlemskapet i kommunen är tvingande. En förening bestämmer själva sin verksamhet och dess innehåll medan kommunens till övervägande delen är lagreglerad. I en förening har medlemmarna rösträtt när förslag behandlas vilket kommunmedlemmarna inte har vid kommunala sammanträden.

Det är således av stor vikt att både det formella och materiella innehållet i en initiativrätt för medborgarna utreds noga så att den inte förfelar sitt syfte. En ökad byråkrati och långa handläggningstider kan allmänheten uppfattas som att de kommer längre ifrån beslutsfattarna.

Andra synpunkter med anledning av förslaget

En stor osäkerhet finns när det gäller hur stor ökningen blir för stadsdelsförvaltningens arbetsinsatser genom att läsa, sortera och bereda inkomna motioner. Om initiativrätt införs för allmänheten måste det kalkyleras att de administrativa resurserna behöver förstärkas eftersom nuvarande administration är dimensionerad till lägsta godtagbara nivå för att klara idag befintliga verksamheter.

Redan med dagens lagstiftning har allmänheten rätt att lämna synpunkter till stadens nämnder och förvaltningar och få dessa besvarade.

Stockholm stad har möjlighet att utarbeta en modell som liknar den föreslagna medborgerliga motionsrätten utan att frågan lagregleras.

Västerleds stadsdelsnämnd beslöt den 1997-09-16 att stadsdelsnämnden önskar delta i försök med medborgerlig motionsrätt.

Västerleds stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-02 har i huvudsak följande lydelse.

Medborgerlig motionsrätt till stadsdelsnämnden

Fördelar med förslaget ex.

- Det kan bli en utveckling av närdemokratin.

Grupper av medborgare kan slå sig samman och diskutera olika förslag. för att sedan lägga en motion i stadsdelsnämnden.

- En person kan, utan att behöva gå in i ett politiskt parti, göra sin stämma hörd i samhället.

Nackdelar med förslaget ex.

- Vårt demokratiska system är uppbyggt på de politiska partierna Representativ demokrati har visat sig vara en rättvis väg att arbeta utifrån, även om den ibland blir tungrodd.
- Starka intressen kan göra sig gällande i ännu en kanal. Även om organisationer själva inte kan stå bakom medborgerliga motioner, är det meningen att de skall kunna vara med och stödja dem, d.v.s. i realiteten kommer de att stå för många medborgerliga motioner.

Ökad förvaltningsadministration och dithörande kostnader är möjligen en småskuren invändning.

- En del faktorer kan placeras i bägge kategorierna beroende på vad man själv har för utgångspunkt.

Förvaltningens främsta invändning mot förslaget är dock en annan mot bakgrund av vad stadsledningskontoret skriver:

Syftet är naturligtvis att staden skall bli bättre på att fånga upp medborgarnas förslag, få bättre beslut och en kommunal verksamhet som bättre motsvarar medborgarnas behov och önskemål.

Den nyligen genomförda stadsdelsnämndsreformen har exakt samma syften. Den har bara varit i bruk i åtta månader och är inte färdigutvecklad ännu. borde vi inte först arbeta vidare på den inslagna vägen? Förvaltningen anser det. Vi har goda möjligheter att uppnå de angivna målen med de verktyg som stadsdelsreformen har satt i händerna på oss.

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslöt 1997-09-24 att

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig positivt till deltagande i försök med medborgerlig motionsrätt.

Hornstulls stadsdelsnämnd beslöt 1997 08-20

1. Nämnden åberopar huvudsak förvaltningens förslag till beslut, nämligen:
  - a) Hornstulls stadsdelsnämnd önskar delta i ett försök med medborgerlig motionsrätt.
  - b) Nämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 1997-08-13 till stadsledningskontoret som svar på kontorets förfrågan.

- c) Nämnden frågar stadsdelsnämnderna Katarina-Sofia och Maria-Gamla stan om intresse finns för att tillsammans med Hornstulls stadsdelsnämnd delta i försöksverksamheten.
2. Svar på fråga 1. Ja, nämnden är intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.
  3. Svar på fråga 2. Benämningen medborgarmotion är bra.
    4. svar på fråga 3. Beträffande handläggningen är det nämndens uppfattning att det måste vara en samverkan mellan stadsledningskontoret och stadsdelsnämnder och -förvaltningar innan handläggningsrutinerna fastslås.
  5. Andra synpunkter. Nämndens uppfattning är att motionen skall beredas av tjänstemän och politiker från samtliga partier i stadsdelsnämnden utan deltagande av allmänheten i en gemensam beredningsgrupp. Möjligen kan motionen innan den slutliga beredningen i partierna finnas tillgänglig på medborgarkontoret för att allmänheten skall kunna lämna sina synpunkter. Nämnden anser vidare att det är nödvändigt att särskilda resurser tillförs nämnden för att möjliggöra beredning av medborgarmotioner. Nämnden anser att det vore intressant att bedriva denna försöksverksamhet över hela Södermalm gemensamt för alla tre nämnderna. Det finns säkerligen fler frågor som bör belysas i samverkan mellan stadsledningskontoret och stadsdelsnämnder och -förvaltningar.

Hornstulls stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-08-13 har i sak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att Hornstulls stadsdelsnämnd antar erbjudandet att ingå i en *försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt*, om möjligt tillsammans med övriga två stadsdelsnämnder på Södermalm.

Benämningen medborgarmotion är bra och praktisk eftersom man då inte behöver blanda ihop olika typer av motioner.

Innan ett försök startar måste man ta ställning till ett antal frågor om *handläggningen* av motioner. Förvaltningen förutsätter att stadsledningskontoret samverkar med deltagande stadsdelsnämnder och -förvaltningar när handläggningsrutiner arbetas fram.

En annan fråga är antalet motioner som kan förväntas. Detta påverkar vilka resurser som kommer att krävas för handläggningen. Är det lämpligt att en beredningsgrupp bestående av politiker, tjänstemän och allmänhet tillsätts för sortering i ämnesområden och beredning? I en sådan grupp med olika slags kompetens skulle motionerna bli allsidigt belysta. För att inte tära för mycket på de administrativa resurserna kunde medborgarmotioner föredras muntligt.

Ett annat sätt att handlägga motionerna, efter kontroll om behörighet etc, är att de går ograverade till stadsdelsnämnden, som beslutar om motionernas vidare hantering. En motion kan alternativt avvisas, lämnas till förvaltningen för vidare handläggning eller bli åtgärd för annan behandling.

Vidare skulle nämnden kunna utse ett nämndutskott som eventuellt tillsammans med någon form av medborgarutskott behandlar motionerna efter att beretts i vanlig ordning.

I stadsledningskontorets skrivning om medborgarmotioner talas om att medborgarna motiveras att tillsammans diskutera och arbeta fram förslag. Detta tyder på att motioner från enskilda medborgare inte bör prioriteras. Hur många som i så fall bör underteckna en motion för att den skall få giltighet är också en fråga som noga bör studeras.

En möjlighet att förenkla både för medborgarna och den administrativa handläggningen vore att ta fram en lämplig blankett för motioner, som kan rekvireras från stadsdelsförvaltningen.

Som synes finns det många frågor att klara ut innan ett försök med medborgarmotioner kan bli verklighet. Förvaltningen är dock övertygad om att det vore värdefullt att ett sådant försök kommer till stånd.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslöt 1997-09-11

att som svar på förfrågan anmäla att Norrmalms stadsdelsnämnd vill utgöra försöksstadsdel för medborgarmotioner samt i övrigt överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande, samt att uppdra åt demokratiberedningen att återkomma med ett förslag till ordning för medborgarförslag enligt följande principer:

1. Varje medborgare i Norrmalm har från och med nu rätt att skicka in förslag till stadsdelsnämnden.
2. Förslagen anmäls i samband med nämndsammanträdena tillsammans med förvaltningens förslag till hantering av förslaget. Detta skall ske under nämndsammanträdet öppna del så att förslagsställaren får möjlighet att argumentera för sitt förslag.
3. Förvaltningen svarar på förslag som inte hör hemma i nämnden
  - som inte nämnden kan besluta om, som nämnden redan beslutat om eller som någon central nämnd håller på att genomföra - med värdande post. Förslagsställaren skall inte behöva vänta i onödan på beskedet att hon skall vända sig till landstinget eller sin hyresvärd eller vad det nu kan vara.
4. En nämndledamot eller förvaltning kan ta initiativ till att ett medborgarförslag bereds som vanligt ärende. Oavsett om förslaget tas upp till beredning eller om det läggs till handlingarna skall förslagsställaren omedelbart få besked om detta.
5. Norrmalms stadsdelsnämnd informerar övriga nämnder samt stadsledningskontoret om denna nyordning, så att andra kan ta efter utan behöva gå den omständliga vägen via lagändring.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-02 har i sak följande lydelse.

Det är mycket positivt att demokratin på olika sätt fördjupas. Medborgarmotioner kan vara ett viktigt steg i denna utveckling. Det gäller dock att skapa ett system som är enkelt och lättfattligt för att det ska kunna innebära en reell demo-

krativinst. Det är också av stor vikt att inte skapa byråkratiskt system som medför behov av en väsentligt utökad administration.

Stadsdelsnämnderna uppmanas i förfrågan att besvara fyra frågor, och förvaltningens svar följer därför dessa frågor.

1. Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgarlig motionsrätt?

Norrmalms stadsdelsnämnd har i samband med remissvaret "På medborgarnas villkor" uttalat sig om medborgarmotioner i positiva ordalag. Nämnden anger att man gärna kompletterar sina befintliga forum för dialog med invånarna (öppna möten, brukarinflytande samrådsorgan och Norrmalmsting) med en möjlighet för stadsdelens invånare att direkt direkt lägga till nämnden. Vidare uttalas att Norrmalm skulle kunna utgöra en av flera försöksstadsdelar för medborgarlig motionsrätt.

2. Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?

Det är svårt att hitta en benämning som exakt utvisar vad det är fråga om. "Motion" är inte ett helt bra uttryck, möjligtvis kan "förslag" vara bättre. Begreppet "medborgare" återfinns ju även i stadens begrepp medborgarkontor och kan därför vara lämpligt även i detta sammanhang.

3. Har nämnden synpunkter på förslaget av handläggningen av medborgarmotionerna?

Som tidigare nämnts måste systemet utformas så att de verkligen uppfattas som en demokrativinst och inte som ett tidsödande byråkratiskt påfund. Den i förfrågan föreslagna modellen innebär oacceptabelt lång tid mellan inlämning och behandling av medborgarmotionen. I värsta fall skulle en medborgare - vid en modell med ett senaste inlämningsdatum per år - kunna få vänta i nästan två år på att få sin motion behandlad. Det skulle säkerligen inte uppfattas som någon demokratibefrämjande åtgärd.

Det är naturligtvis bra om man kan väga samman motionsförslag inom samma område men det måste man kunna lösa på annat sätt än det föreslagna. Det går säkert att finna en modell där medborgarmotioner som är mycket lika tidigare behandlade dito får en hänvisning till tidigare angivet svar.

Majoriteten i Norrmalms stadsdelsnämnd uttalade i samband med remissbehandlingen av "På medborgarnas villkor" att det är viktigt att hitta enkla former för beredning och föredragning av medborgarmotionerna för att "inte förvaltningen ska dränkas i administrativa uppgifter". Exempelvis kan det handla om uteslutande muntliga föredragningar. Förvaltningen instämmer i att hanteringen måste göras absolut så enkel som möjligt. Här finns många viktiga frågor att diskutera när man närmare utformar försöket.

Den formella hantering som beskrivs i förslaget verkar rimlig, dock med undantaget att medborgarmotioner som inlämnats till "fel" stadsdelsnämnd inte bara ska avvisas. Det bör istället skickas till "rätt" stadsdelsnämnd och motionären underrättas om detta.

Har nämnden andra synpunkter med anledning av förslaget?

Det vore bra om man kan pröva olika försöksmodeller i olika stadsdelsområden för att på ett relativt snabbt sätt kunna hitta en lämplig mer permanent modell. Befolkningsstrukturen i stadsdelsområdena är ju mycket skiftande och hänsyn måste tas även till detta då man utformar modellerna.

Även om man aktivt strävar efter att göra att systemet så lite administrationskrävande som möjligt måste man ändå räkna med att det innebär ökade arbetsuppgifter för såväl politiker som tjänstemän. Det behövs sannolikt fler nämndsammanträden vilket medför ökade kostnader etc.

Man måste också satsa rejält på informationsinsatser för medborgarna i försöksstadsdelarna. Vet man inte om sin rätt är det ju inte så lätt att använda sig av den. Likaså måste man informera om att motionären inte kan vara anonym, vad som skiljer en medborgarmotion från en vanlig skrivelse, vart den ska skickas m m så att det inte uppstår missförstånd och därmed missnöje - helt i onödan.

Sammanfattningsvis föreslås stadsdelsnämnden uttala sig fortsatt positivt till att delta i en försöksverksamhet och samtidigt anmäla att nämnden vill vara med och utforma hur försöket i så fall ska genomföras på Norrmalm.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslöt 1997-09-24

1. Stadsdelsnämnd Maria - Gamla stan ska inte medverka i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.
2. En försöksverksamhet inleds i stället med medborgarförslag.
3. Förvaltningen får i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag till lämplig organisation med utgångspunkt från partiernas yttranden.

Särskilt uttalande gjordes gemensamt av ordföranden *Johannes Hämler m fl* (s), förste vice ordföranden *Ewa Törngren* (v) och ledamoten *Gerard Rikken* (mp), bilaga 3.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-10 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämndsreformen har öppnat för förnyelse och vitalisering av medborgarnas möjligheter till insyn och inflytande i den kommunala beslutsprocessen på lokal nivå. I stadsdelsnämndernas demokratiplaner finns många idéer och förslag, som alla syftar till att stärka den lokala demokratin och öka medborgarnas engagemang för de lokala frågorna .

De öppna sammanträdena i Maria - Gamla stan är oftast välbesökta, på ett år har 1 000 medborgare deltagit. Många åhörare är väl förberedda och tar chansen delta i diskussionerna under Fritt Forum. Handlingarna till sammanträdena sprids via bibliotek, stadsdelskontor. De finns också tillgängliga vid nämndes sammanträden och inom även via Internet. Efter sammanträdet sprids en kort sammanfattning av alla ärenden och nämndens beslut via bibliotek och anslags-tavlor på våra verksamheter.

Öppna sammanträden är ett första steg och ett av många tänkbara sätt att etablera och utveckla den kontakt och dialog mellan medborgare och lokala politiker som är nödvändig för att leva upp till stadsdelsnämndsreformens mål. Det finns många andra. Medborgarna har möjlighet att träffa representanter för

nämnden på Medborgarplatsens bibliotek varje tisdagkväll. Ytterligare ett sätt att mötas, förtroendevalda och medborgare, är genom särskilda temamöten. Medborgarkontoret kommer att bli ännu en kanal för stadsdelens invånare att nå sina lokala politiker.

Stadsdelsförvaltningen menar att medborgerlig motionsrätt skulle kunna vara ett komplement till de former för demokratisk insyn och inflytande som nu prövas i stadsdelsnämndsområdena. Men förvaltningen ser en risk att det i första hand är de redan föreningsvana, de verbala och redan engagerade som kommer att använda sig av detta sätt att försöka påverka. Det är inget fel i det, men de grupper som inte är vana att ta för sig, att ha kontakt med politiker och myndigheter för att föra fram sina åsikter, de nås troligtvis inte på detta sätt heller. det borde vara en utmaning för varje stadsdelsnämnd och politiskt parti i staden att finna former för att nå de tysta medborgarna.

En fråga som partierna bör fundera över i detta sammanhang är vad ett system med medborgarmotioner kan få för konsekvenser för partiorganisationerna, som utgör en kärna i vår demokrati. Varför ska människor engagera sig i partierna, om de kan påverka den parlamentariska församlingen direkt genom att motionera? Ett alternativ är att partierna bjuder in medborgarna att skriva motioner till dem. Det skulle öka intresset för det politiska arbetet.

Förvaltningen ser vidare en risk att den formella hanteringen av medborgarmotioner kommer att kräva extra resurser, resurser som då måste tas från mer angelägna uppgifter. redan idag lämnar medborgare och synpunkter till stadsdelsnämndens ledamöter, som då kan välja att föra vidare dessa som ett uppdrag till förvaltningen utan föregående administrativ hantering.

Det framgår inte klart av stadsledningskontorets skrivelse om det endast är grupper av medborgare som ska kunna lämna in motioner, eller om även enskilda ska ha den rätten. Stadsledningskontoret skriver att "en motion skulle kunna undertecknas av ett flertal röstberättigade stadsdelsmedlemmar". Det ligger ett värde i att människor uppmuntras att gå samman i olika frågor och gemensamt skriva medborgarmotioner. Vi anser dock att den rätten ska tillkomma även enskilda medborgare i stadsdelen på samma sätt som den enskilda fullmäktigeledamöter kan lämna in motioner till kommunfullmäktige.

Själva benämningen medborgarmotion anser vi välfunnen. Den säger precis vad det är, en motion skriven av medborgare.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att Maria - Gamla stan inte bör delta i försöksverksamhet med medborgarmotion.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd beslöt 1997-09-10

1. Stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande överlämnades som svar på kontorets förfrågan .

Nämnden anförde därutöver :

"Vi tror inte att medborgerlig motionsrätt är något bra sätt att förstärka medborgarinflytandet. Vi tror på andra former för inflytande och delaktighet, som utgår från en direkt dialog med medborgarna. Det förändringar som nyligen har skett i kommunallagen i syfte att förstärka inflytande för medborgarna bör först användas och utvecklas. I vår stadsdel pågår en diskussion om olika former för att nämnden skall skapa kontakt och dialog med medborgarna, som vi tror blir bättre. En medborgerlig motionsrätt framstår som ett gammalmodigt sätt att lösa dagens frå-

gor. det skulle därutöver förmodligen endast gagna de redan talföra medborgarna, de som inte är så vana att uttrycka sig skriftligt och som kanske inte riktigt förstår den byråkratiska apparaten. Vi menar vidare att en medborgerlig motionsrätt skulle dra alltför stora resurser från andra angelägna åtgärder för att utveckla medborgarinflytandet. Det är dessutom ett trögt och långdraget system. En dialog med medborgarna handlar bl a om att fånga upp idéer och förslag och det kan mycket väl ske utan att införa ett formaliserat system. Vi tror dessutom att ett sådant system skulle kunna bidra till att öka bristen på förståelse för den politiska apparaten och och det demokratiska styreseskicket. En grupp medborgare, som särskilt visat att den inte har något större förtroende för den politiska apparaten som vi anser är angelägna att få med , är ungdomarna. Vi tror inte att en medborgerlig motionsrätt på något sätt skulle få ungdomarna i vår stadsdel mer aktiva och intresserade av politik.

Reservation anfördes av *Elisabeth Dingertz-Lundh m fl (m)*, *Margareta Jernberg (fp)* och *Marcela Arosenius (c)*, bilaga 3.

Katarina-Sofia stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-08-29 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämndsreformen har öppnat för förnyelse och vitalisering av medborgarnas möjligheter till insyn och inflytande i den kommunala beslutsprocessen på lokal nivå. I stadsdelnämndernas demokratiplaner kan många idéer och förslag utläsas, som alla syftar till att stärka den lokala demokratin och delaktigheten.

Det öppna sammanträdena med Katarina-Sofia stadsdelsnämnd är oftast välbesökta och många åhörare tar chansen att väcka olika frågor under frågestunden. Handlingarna till sammanträdena sprids via bibliotek, stadsdelskontor och Vintertullens servicehus samt finns också tillgängliga vid Sofia skola, där nämndens sammanträden hålls.

Öppna sammanträden är ett första steg och ett av många tänkbara sätt att etablera och utveckla den kontakt och dialog mellan medborgare och lokala politiker som är nödvändig för att nå stadsdelsnämndsreformens mål. Det finns många andra vägar att gå, en del har påbörjats, annan finns fortfarande bara på planerings- eller ”funderings”-stadiet i Katarina-Sofia.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd har från och med 1997 bildat en särskild demokratiberedning. Beredningens huvudsakliga uppgifter är dels att bereda och följa nämndens arbete med demokratifrågor, dels att kontinuerligt följa nämndens verksamhetsplan.

Ytterligare ett sätt att mötas, förtroendevalda och medborgare, är genom att anordna särskilda temamöten. I Katarina-Sofia har ett antal sådana möten redan genomförts under 1997, främst i frågor som ryms inom Stadsmiljös verksamhetsområde. Fler Möten planeras för hösten, bland annat ett om stadsdelens äldreomsorg.

Medborgarkontoret kommer att bli ännu en kanal för stadsdelens invånare att nå sina lokala politiker, men även att få information om stadsdelsnämndens och kommunens verksamhet över huvud taget.

En viktig grupp att nå och aktivera är stadsdelens alla ungdomar. Inom stadsdelsförvaltningen pågår ett arbete för att starta ett Ungdomens Hus i Katarina-Sofia. Detta kan bli en plattform för att utveckla ungdomars intresse och delaktighet i lokala frågor som berör även dem.

Stadsdelsförvaltningen menar att medborgerlig motionsrätt kan bli ett komplement till de former för demokratisk insyn och inflytande som nu prövas i stadsdelsnämndsområdena. Det finns emellertid, som oftast, en risk att det i första hand är de redan föreningsvana, de verbala och redan engagerade som kommer att använda sig av detta sätt att försöka påverka. Det är inget fel i det, men det grupper som inte är vana att "ta för sig", att ha kontakt med politiker och myndigheter för att föra fram sina åsikter, de nås troligtvis inte på detta sätt heller. Det borde vara en utmaning för varje stadsdelsnämnd i staden att finna former för att nå de "tysta" medborgarna.

Det framgår inte klart av stadsledningskontorets skrivelse om det endast är grupper av medborgare som ska kunna lämna in motioner, eller om även enskilda ska ha den rätten. Stadsledningskontoret skriver att "en motion skulle kunna undertecknas av ett flertal röstberättigade stadsdelsmedlemmar". Det ligger ett värde i att människor uppmuntras att gå samman i olika frågor och gemensamt formulera och lämna in medborgarmotioner. Stadsdelsförvaltningen anser dock att den i rätten ska tillkomma även enskilda medborgare i stadsdelen på samma sätt som enskilda fullmäktigeledamöter kan lämna in motioner till kommunfullmäktige.

Själva benämningen medborgarmotion anser stadsdelsförvaltningen välfunnen. Den säger precis vad det är, en motion skriven av medborgare.

Årsta stadsdelsnämnd beslöt 1997-09-10

Årsta stadsdelsnämnd ställer sig principiellt positiv till att delta i en eventuell försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt. Detta p.g.a. att vi finner det angeläget att pröva och arbeta med olika former av demokratiska instrument. Nämnden vill dock markera att vi avvaktar med att slutgiltigt ta ställning till att delta i försöket tills det finns en mer konkret utformning av hur motionsrätten ska se ut. Tiden fram till dess kommer vi att använda till att i vår stadsdel diskutera medborgerlig motionsrätt som idé.

Reservation anfördes av ledamöterna för moderaterna till förmån för eget förslag, bilaga 3.

Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-05-02 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämndsreformen i Stockholm har som mål att fördjupa demokratin och stärka medborgarnas delaktighet i den kommunala verksamheten. Reformen har redan resulterat i en större öppenhet där bl a de öppna nämndsammanträdena är en viktig del. I Årsta har varje nämndmöte inletts med ett aktuellt tema och mötena har väckt intresse hos många medborgare. Vid de allmänna fråge-

stunderna har besökarna möjlighet att ta upp egna frågor, som sedan följs upp av stadsdelsnämnden. De aktiviteter som anordnas i form av öppna hus, temamöten osv har också mötts av intresse hos många medborgare. De medborgarkontor som öppnas under hösten innebär bättre service för medborgarna men också närhet och ökad tillgänglighet till både politiker och tjänstemän. Många andra aktiviteter planeras för att öka medborgarnas delaktighet med utgångspunkt från att det finns ett ömsesidigt intresse och ansvar för att skapa hemkänsla och livskvalitet i stadsdelen.

Förvaltningens inställning till frågorna från stadsledningskontoret är följande:

1. *Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt?*

Stadsdelsnämnden prövar nu många olika former för att öka medborgarnas möjligheter att påverka verksamheten. Många metoder återstår att pröva, men det är förvaltningens åsikt att formerna för att öka demokratin ska få växa fram i samråd med medborgarna och i de former som bäst passar i vår stadsdel.

2 *Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?*

Benämningen förefaller bra och bör inte kunna missförstås.

3. *Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotionerna?*

Förslaget till formell handläggning verkar vara gångbar. För att motionerna verkligen ska behandlas på ett grundligt sätt krävs det personalresurser, vilket måste tas i beaktande. I många fall kan medborgarnas krav tillgodoses på ett mer lätthanterligt och obyråkratiskt sätt vid direkt kontakt mellan förvaltning och medborgare än genom motioner, som ofta innebär en relativt långdragen process.

4. *Har nämnden andra synpunkter med anledning av förslaget?*

Det finns anledning att fråga sig om det är nödvändigt att skapa fler formaliteter när det gäller medborgarnas möjlighet att påverka. Om stadsdelsnämnderna inte nuvarande form lyckas skapa fler skapa lyhördhet och närhet till medborgarna är det inte troligt att försök med medborgerlig motionsrätt är tillräcklig. Frågan är också vad medborgerlig motionsrätt innebär för de politiska partierna. kan motionsrätten medföra att de partipolitiska engagemanget försvagas.

Reservation anmäldes av nämndens moderata ledamöter. Bilaga 3.

Stadsdelsnämnd Hammarby beslöt 1997-08-12

Stadsdelsnämnden beslöt att

som svar till Stadsledningskontoret om deltagande i försök med medborgerlig motionsrätt åberopa och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Hammarby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-07-17 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämnden har av SLK fått fyra frågeställningar att ta ställning till. Förvaltningen har valt att inleda med ett avsnitt där förvaltningen kommenterar SLK:s förslag i stort. Därefter besvarar förvaltningen de olika frågeställningarna. Frågorna redovisas med kursiv stil och därefter följer förvaltningens synpunkter.

Nämnden har i juni i år lämnat synpunkter på Storstadskommitténs delbetänkande om egenmakt. Delbetänkandet handlade om inflytande över de vardagsnära frågor som berör var och en och som känns viktiga för att vardagen skall fungera. Delbetänkandet handlade också om att känna att var och ens synpunkter som brukare och medborgare tas på allvar och att det finns möjlighet för medborgarna att påverka den verksamhet de är i behov av. Delbetänkandet om Egenmakt tog delvis upp samma frågeställningar som SLK:s förslag om införande av medborgerlig motionsrätt. Det vill säga att engagera medborgarna och fånga upp förslag och synpunkter och utveckla en kommunal verksamhet som bättre motsvarar medborgarnas behov och önskemål.

Nämnden konstaterade i sitt remissvar till Storstadskommittén att de redan idag finns möjligheter att uppnå detta genom olika samverkansformer. I lagstiftningen finns idag krav på samråd med berörda. Stadsdelsnämndsreformen i Stockholm har som mål att bli en fördjupa demokratin och stärka medborgarnas inflytande över de verksamheter som staden ansvarar för. Beslut i lokala frågor ska fattas lokalt och en öppen dialog ska föras mellan medborgare och politiker på ett tidigt stadium i beslutsprocessen. Medborgarkontor ska inrättas och vara en mötesplats i stadsdelen där medborgarna kan träffa de lokala politikerna. Nämndsammanträdena skall vara öppna för allmänheten och diskussion- och frågestunder arrangeras.

Dessa samverkansmöjligheter borde, enligt nämnden, utvecklas och förtydligas. Det handlar bland annat om att förändra attityder. Det är viktigt att medborgares och brukares synpunkter tas tillvara och det finns möjlighet att redan i ett tidigt skede ta in medborgare och brukare i beredningen av frågor. Både tjänstemän och politiker måste utveckla former för samverkan med brukare och medborgare.

Storstadskommittén föreslog en möjlighet för kommunfullmäktige och stadsdelsnämnder att tillsätta medborgarberedningar. I dessa skall intresserade medborgare ges möjlighet att den demokratiska processen på berdningsstadiet. Detta förslag tyckte nämnden var intressant. Det skulle ge en möjlighet för medborgare och brukare att mer aktivt ta del av berdningsarbetet. Nämnden ansåg att ärenden skulle kunna väckas av en medborgarberedning.

Kommittén föreslog också införande av en medborgerlig motionsrätt på stadsdels-/kommundelnivå för att öka den enskilda individens möjlighet att påverka den enskilda individens möjlighet att påverka den politiska dagordningen. Även detta förslag tyckte nämnden var intressant. Det skulle ge en möjlighet för politiker och förvaltning att få veta vilka frågor medborgarna och brukarna tycker är viktiga.

Det är intressant att denna fråga redan nu har väckts av kommunstyrelsen men att redan till årsskiftet 1997/1998 införa medborgerlig motionsrätt, om än i försöksform, tycker förvaltningen är för tidigt för Stockholm del med hänvisning till den nyss genomförda stadsdelsnämndsreformen. Det skrev vi också i re-

missvaret till Storstadskommittén. Reformen med dess innehåll måste få tid att finna former och ”sätta sig”.

Förvaltningen vill framhålla vikten av att, i första hand, de samverkansmöjligheter som finns idag utvecklas och förtydligas. Det är oerhört viktigt att medborgarna kommer fram och en möjlighet för medborgarna att ta upp frågor till beredning borde finnas utan formell motionsrätt. Former för detta måste utvecklas.

Förvaltningen anser att frågan om medborgerlig motionsrätt. Former för detta måste utvecklas.

Förvaltningen anser att frågan om medborgerlig motionsrätt kräver en noggrann analys, både av vilka konsekvenser förslaget har rent praktiskt och vilka resurser i form av administration som krävs för denna uppgift. Det framgår inte av förslaget hur bredningen av motionerna ska gå till men man kan anta att det ska ske på tjänstemannanivå. I SLK:s förslag talas om massmotioner.

Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotionerna?

När det gäller den formella handläggningen av motionerna har förvaltningen inget att invända. den verkar vara relevant. Däremot kan man ifrågasätta om en motion som inte berör stadsdelsnämndens ansvarsområde verkligen ska beredas på stadsdelsnämnden. Problem kan uppstå på grund av otydlig ansvarsfördelning.

Det måste också klargöras hur dessa motioner skall hanteras. I dag måste, enligt kommunallagen, varje motion som kommer in beredas och beslutas. På stadsdelsnivå tycker förvaltningen att det vore lämpligt att stadsdelsnämnden får ta ställning till och besluta om vilka motioner som skall beredas. Det kan tänkas att det kommer in ett stort antal motioner med skiftande innehåll och en beredskap för hur dessa ska hanteras måste finnas.

Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?

Förvaltningen tycker att benämningen medborgarmotion är bra. Motion är ett väl inarbetat begrepp som flertalet är bekanta med. Att införa nya begrepp har en tendens att försvåra för medborgarna att förstå beslutsrapporten.

Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt?

Förvaltningen anser att förslaget om medborgerlig motionsrätt är intressant men effekterna av förslaget bör analyseras noggrannare, speciellt vad avser hanteringen av inkomna motioner, innan det genomförs i Stockholm. Att genomföra en försöksverksamhet som sedan utvärderas är utmärkt. Förvaltningen förslår dock att Hammarby stadsdelsnämnd inte ska delta i försöksverksamheten med hänvisning till ovanstående synpunkter i samband med svaret på remissen från Storstadskommittén.

Älvsjö stadsdelsnämnd beslöt 1997-10-22 att som svar till stadsledningskontoret överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-29 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer fyra frågor som man ber stadsdelsnämnden ta ställning till.

1. Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgarlig motionsrätt?

Kontoret anser att det är mycket angeläget att olika vägar prövas för att öka medborgarnas möjlighet att framföra åsikter, idéer och påverka beslut.

Att använda en allmängiltig medborgarlig motionsrätt ställer dock väldigt stora krav på den politiska nivån. Vi ser redan nu att motionsfloden i kommunfullmäktige är omfattande och att vissa motioner inte besvaras förrän långt efter det att ärendet i praktiken är överspelat. Vi tror att det finns en uppenbar risk att det fodras en helt annan tid för de förtroendevalda än vad som finns i dag för att på ett seriöst sätt hantera de motioner som kan komma in. Att under dessa förutsättningar ha en öppen medborgarlig motionsrätt där risken att motionerna inte kan behandlas på ett bra sätt i tid kan snarare leda till politikerförakt än till ett närmande mellan politiker och medborgare.

Därför anser vi att stadsdelsnämnden bör avstå från att delta i försöket.

2. Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?

Förvaltningen har inga synpunkter.

3. Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotionerna?

Förvaltningen har inga synpunkter.

4. Har nämnden andra synpunkter med anledning av förslaget?

Förvaltningen har inga andra synpunkter.

Enskede stadsdelsnämnd beslöt den 4 september 1997 att till Stockholms stadskansli svara att nämnden vill medverka vid försök med medborgarlig motionsrätt.

Enskede stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-08-27 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen delar synpunkten att det är viktigt att medborgarna får sina frågor behandlade i stadsdelsnämnden. Stadsdelsreformen genomfördes 1 januari 1997. Reformens syfte är att öka den lokala demokratin och komma närmare de invånare respektive nämnd företrädare och att därigenom ta tillvara lokala intressen och behov. Målsättningen är att genom ökad tillgänglighet vid förvaltningens kommande medborgarkontor och områdeskontor, öppna nämndsammanträden och i öppna diskussioner samt hearings erhålla en dialog med medborgarna som ett led i demokratiseringsarbetet.

Motionsrätten kan av de medborgare, som ej är vana vid föreningslivets arbetsformer, upplevas som en ny form av byråkrati. Idag kan Enskedes alla medborgare överlämna en skrivelse till nämnd/förvaltning och erhålla svar på den samma. Skrivelsen kan skickas in under hela året och dessa behandlas på likar-

tat sätt som en motion föreslås behandlas. Medborgarna har även möjlighet att ta kontakt med sina förtroendevalda politiker och diskutera de frågor de vill ha behandlade eller ställa frågan på de öppna sammanträdena. Annonsering av datum för nämndsammanträden görs i lokaltidning samt anslås på kommunens informationstavlor i stadsdelen. Stadsdelsförvaltningen anser att stadsdelsreformens mål först bör utvecklas enligt ovan och avstår från att delta i försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.

Stadsdelsnämnd Skarpnäck beslöt den 18 september 1997

1. Stadsdelsnämnden åberopar i huvudsak förvaltningens förslag 'att nämnden överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar till SLK, Stockholms stadsledningskontor'

2. Stadsdelsnämnden anför därutöver följande:

Förslaget ligger helt i linje med tanken om att försöka göra medborgarna mer delaktiga i att forma framtidens samhälle och därmed stärka den lokala demokratin. Vi delar förvaltningens farhågor om att det kan ta mycket resurser från en redan ansträngd administration och i värsta fall få sådana konsekvenser att övrig verksamhet måste stå tillbaka.

Av den anledningen vill nämnden att försöksverksamheten ska pågå under en sexmånadersperiod för att sedan utvärderas.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-04 har i huvudsak följande lydelse.

Efter en samlad bedömning ställer sig förvaltningen bakom ett deltagande i planerat försök med medborgerlig motionsrätt.

Förvaltningen anser dock att, likväl som nämnts för kommunfullmäktige, kan förslaget om handläggning av medborgarmotioner riskera att bli ohanterligt. Efter samråd med förvaltningens administrativa enhet anses behov av extra resurser föreligga och att detaljerade stadsövergripande föreskrifter ses över. Den planerade försöksverksamheten föreslås sätta igång 1998 och utvärderas första kvartalet 1999.

Förslaget kan ytterligare vitalisera stadsdelsnämndernas mål om fördjupad lokal demokrati och ger ett nödvändigt komplement till de öppna nämndsammanträdenas allmänna frågestund samt medborgarkontorets nu etablerade mötesplats för medborgare, politiker och tjänstemän. för den lokal demokratins trovärdighet är det dock av största vikt att medborgarna känner att varje motion ges en seriös och noggrann beredning.

Stadsdelsnämnd Farsta beslöt den 15 augusti 1997

Frågan har diskuterats på presidiet vid två tillfällen och cirkuläret har också delats ut. Ordföranden har sedan tagit upp frågan på ett s k utvidgat presidie d v s med gruppledarna i nämnden. Farsta stadsdelsnämnd har sedan i början av året haft en demokratiberedning och tagit en demokratiplan. Farsta stadsdelsnämnd väljer att inte delta i försöket med medborgerlig motionsrätt.

Stadsdelsnämnd Söderled beslöt den 23 september 1997

att som svar på förfrågan från stadsledningskontoret överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande
att därutöver anföra följande.

Nämnden instämmer i förvaltningens tveksamhet. Nämnden är inte intresserad av att för egen del delta i en eventuell försöksverksamhet.

Att öka medborgarnas möjlighet att på olika sätt delta i och påverka samhället och dess beslutsprocess är viktigt. Ett demokratiskt samhälle kräver aktiva och delaktiga medborgare för att fungera.

Grunden för det politiska beslutsfattande är den representativa demokratin. Medborgarna utser i val sina företrädare, sina förtroendevalda.

En levande demokrati förutsätter en ständigt pågående diskussion och fungerande informationskanaler. Införandet av stadsdelsnämnder med fler tillfällen för samtal och öppna sammanträden har varit *ett* sätt att föra besluten och politikerna närmare medborgarna.

Syftet med en medborgerlig motionsrätt skulle, enligt förslaget, vara att ge medborgarna initiativrätt, d v s att få ett politiskt beslut i en fråga. Förslagstäl-larna menar att motionsrätten bör kunna bidra till att öka det lokala engagemanget. Detta är ett vällovt syfte. Det är viktigt att medborgarnas synpunkter och förslag tas om hand. På så sätt får vi bättre underlag till beslut och vi får en kommunal verksamhet som bättre motsvarar medborgarnas behov och önskemål. För att verkligen vitalisera den lokala demokratin krävs att många engageras och tar ansvar. Vår uppfattning är att lokalt föreningsliv och lokala nätverk skall stimuleras till aktivt deltagande i stadsdelsnämndernas verksamhet. Vi måste utveckla öppna former för diskussion kring aktuella frågor.

Nämnden instämmer i förvaltningens synpunkter kring problemen att hantera medborgarmotionerna.

Vid en avvägning av fördelar och nackdelar med en medborgerlig motionsrätt stannar vi vid att för närvarande inte förorda en sådan försöksverksamhet inom vårt område.

När det gäller benämningen medborgerlig motionsrätt ställer vi oss något tveksamma även till den. Vi tror inte att ordet motion är var mans uttryck. Om man vill nå andra än redan i dag föreningsaktiva anser vi att ordet *medborgerlig förslagsrätt* vore ett bättre begrepp.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Medeleine Raukas* (m), ledamö-terna *Charlotte Broberg* (m) och *Birgitta Söderström* (m) med instämmande av ledamoten *Agneta Wiklund* (c), bilaga 3.

Reservation anfördes av ledamoten *Inga-Lill Persson* (fp), bilaga 3.

Söderleds stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-08 har i huvudsak följande lydelse.

Syftet med att ge medborgarna möjlighet att motionera i sin stadsdelsnämnd, d v s att ge medborgarna initiativrätt, kan ses som en bland flera möjligheter att utveckla den lokala demokratin. Införandet av öppna sammanträden i samband med stadsdelsnämndsreformen har redan gett medborgarna möjlighet att muntligen ställa frågor och diskutera aktuella frågor med nämnden. Detta sker före

nämndens beslutsammantråde. I Söderleds stadsdelsnämnd har det i praktiken handlat om att diskutera aktuella frågor eller teman som stadsdelsförvaltningen förberett. Huruvida införandet av öppna sammanträden medverkat till att öka medborgarnas engagemang för lokala politiska frågor får kommande utvärderingar av stadsdelsnämndsreformen visa. Noteras kan dock att det inom hälso- och sjukvården pågår en debatt om att följa stadens exempel och införa öppna sammanträden i respektive lokal nämnd/styrelse.

Förvaltningen är i grunden positiv till alla ytterligare initiativ som syftar till att öka intresset bland allmänheten för lokal kommunala frågor.

Förvaltningen vill dock peka på vissa problem som hanteringen av medborgarmotioner kan medföra. Omfattningen av antalet lämnade motioner är svår att förutse. Det kommer dock att krävas ytterligare administrativa resurser till förvaltningen för att bereda svar på motionerna. Gissningsvis en anställning som administrativ sekreterare. Förvaltningen anser att stadsledningskontorets förslag att motionerna skall behandlas av nämnden inom en tolv månadersperiod, räknat från sista motionsdag, är otillfredsställande. Rimligare vore att motionen besvarades av stadsdelsnämnden inom tre till sex månader.

Det krävs förmodligen omfattande insatser för att informera medborgarna om vilka frågor som ryms inom stadsdelsnämndens ansvarsområde. Det krävs ekonomiska resurser för att genomföra en sådan lokal informationskampanj. Risker är annars uppenbara att stadsdelsnämnden får motioner som berör lokala förhållanden där ansvaret ligger hos andra organisationer såsom landstingets primärvård, vägverket, stadens gatu- och fastighetsnämnd etc.

Förvaltningen är vidare osäker på om möjligheten att lägga motioner skulle få ytterligare medborgare engagerade i lokala frågor. Kommer personer som är vana att formulera sig skriftligt, som deltar aktivt i föreningslivet och som redan idag har möjlighet på annat vis att påverka de lokala politikerna att var de som inlämnar motioner?

Sammanfattningsvis är förvaltningen tveksam till att Söderleds stadsdelsnämnd deltar i en eventuell försöksverksamhet.

Stadsdelsnämnd Vantör beslöt den 18 september 1997

1. Stadsdelsnämnden gör inget eget ställningstagande.
2. Stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till stadsledningskontoret

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-17 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget om medborgerlig motionsrätt till stadsdelsnämnderna ligger otvetydigt i linje med stadsdelsnämndsreformen. Beslutsfattarna har på lokal nivå kommit närmare medborgarna. Att ta ett steg ytterligare så att medborgarna får rätt att motionera direkt till stadsdelsnämnden skulle troligen av många medborgare uppfattas som positivt.

Vantörs stadsdelsnämnd har nyligen antagit ett integrationsprogram där demokratifrågorna har fått en stor plats. I integrationsprogrammet skissas på insatser för att öka medborgarnas möjlighet att ta del i det demokratiska livet i Vantör. Bl a föreslås en förbättrad information till allmänheten, dels om stadsdelsnämndens arbete och dels om stadsdelsförvaltningens verksamheter. Informationen ska gå ut i form av en hushållstidning, medborgarkontor, hemsida

på internet m m. En satsning på direkta samråd med brukare och medborgare föreslås. Dessutom finns tankar på ett stadsdelsting under våren 1998.

Stadsdelsnämnden tillstyrker förslaget att kommunstyrelsen begär en lagändring. En medborgerlig motionsrätt är ett spännande initiativ som kan bidra till att fördjupa den demokratiska processen. Nämnden har dock inte hunnit studera vad detta skulle innebära för nämnd och förvaltning i Vantör.

Stadsdelsnämnden återkommer om det visar sig att en lagändring kommer till stånd.

Det synes dock vara en lämplig åtgärd att hos regeringen begära en lagändring när det gäller initiativrätten hos stadsdelsnämnderna. På så sätt förbereds för en eventuell försöksverksamhet.

Stadsdelsnämnd Liljeholmen beslöt den 6 november 1997

1. Att varje medborgare i Liljeholmen har från och med nu rätt att skicka in förslag till stadsdelsnämnden,
2. Att förslagen anmäls i samband med nämndsammanträden tillsammans med förvaltningens förslag till hantering av förslaget. Detta ska ske under nämndsammanträdet öppna del så att förslagsställaren får möjlighet att argumentera för sitt förslag,
3. Att förvaltningen svarar på förslag som inte hör hemma i nämnden: ärenden som nämnden inte kan besluta om ärenden som nämnden redan har beslutat om eller som någon central nämnd håller på att genomföra, med vändande post. Förslagsställaren ska inte behöva vänta i onödan på beskedet vart hon ska vända sig,
4. Att en nämndledamot eller förvaltningen ta initiativ till att ett medborgarförslag bereds som ett vanligt ärende. Oavsett om förslaget tas upp till beredning eller om det läggs till handlingarna skall förslagsställaren omedelbart få besked om detta,
5. Att Liljeholmens stadsdelsnämnd informerar övriga nämnder samt stadsledningskontoret om denna nyordning, så att andra kan ta efter utan att behöva gå den omständliga vägen via lagändring.

Demokrati - nära människorna

När demokrati är viktigt. På alla de sätt vi kan öka våra medborgares inflytande är det viktigt att ge dem det. En medborgerlig förslagsrätt eller motionsrätt kan utformas på flera sätt. Vårt förslag är enkelt och har den fördelen att det kan genomföras med en gång.”

Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-26 har i huvudsak följande lydelse

Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt?

Som en del av en demokratisk utveckling är tanken på medborgerlig motionsrätt tilltalande. Ett ökat inflytande för den enskilde på beslutsprocessen i sin respektive stadsdel är eftersträfvansvärt och helt i linje med stadsdelsreformen.

Stadsdelsförvaltningen är intresserad av att under någon form delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.

I en försöksverksamhet förordar förvaltningen att motionsrätten begränsas till viss ärendetyp, till exempel miljöfrågor och att det avser allmänna ärenden. Miljöfrågor har ett växande allmänintresse, är avgörande för människans framtid och bedöms ha en tilltagande aktualitet hos den enskilde.

En begränsning till visst ämnesområde under en försöksperiod innebär att medborgarnas initiativrätt undan för undan kan byggas ut i takt med vunna erfarenheter. Det bör bli lättare bygga upp administrativa rutiner kring motionshanteringen, lättare att utvärdera och mäta om syftet med motionsrätten nåtts etc.

Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?

Begreppet motion är väl inarbetat hos medborgarna. Inom stadsdelsförvaltningarna talar man dagligen om medborgarna i stadsdelen, medborgarkontor - så varför inte medborgarmotion.

Stadsdelsförvaltningen anser medborgarmotion vara ett adekvat uttryck för vad det egentligen är - förslag från medborgarna. Förvaltningen förordar benämningen medborgarmotion.

Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotioner?

Förslaget till handläggning är svårbedömt. Det finns risk för att ett resurskrävande kontrollsystem byggs upp. I extrema fall där fråga uppkommer huruvida motionen faller inom eller utom kommunal kompetens uppstår lätt fråga om lagtolkning. Hur slits tvist och var löses den? Kan kommunalbesvär anföras?

Om kommunstyrelsen går vidare till regeringen med begäran om lagändring är det av stor betydelse att lagtexten utformas så att minsta möjliga tolkning läggs på stadsdelsnämnden. Stadsdelsförvaltningen anser vidare att detaljerade föreskrifter ska utformas gemensamt för stadsdelsnämnderna - och inte varje nämnd för sig.

Har nämnden andra synpunkter med anledning av förslaget?

Stadsdelsförvaltningen anser att det avgörande beslutet huruvida stadsdelen skall delta i försöksverksamheten eller inte skall fattas först sedan konkret lagförslag utarbetats och remissbehandlats inom staden - eventuellt kan beslut fattas i samband med remissbehandlingen.

Av SSLKs förslag framgår inte hur en försöksverksamhet kommer att utvärderas eller hur lång försöksverksamhet som avses. I en utvärdering bör ingå allmänhetens, förvaltningars och nämnders erfarenheter av medborgerlig motionsrätt.

En alltför omfattande medborgerlig motionsrätt kan bli en resursfråga för förvaltningar och nämnder. En motionsflod i aktuellt ämne kan "blockera" annan handläggning och därmed bli mycket resurskrävande. Dessa och andra administrativa frågor bör beaktas inom Stadsledningskontoret vid utformningen av svar till kommunstyrelsen.

Stadsdelsnämnd Hägersten beslöt den 23 oktober 1997

1. Stadsdelsnämnden är inte intresserad av att delta i eventuell försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.

Reservation anfördes av ledamoten *Magnus Jarnling* (mp) mot beslutet till förmån för sitt förslag till beslut, bilaga 3.

Hägerstens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-10-01 har i huvudsak följande lydelse.

En av de bärande idéerna med stadsdelsnämndsreformen är att stärka det lokala engagemanget och underlätta för människor att delta i den demokratiska processen. För att underlätta för boende i Hägersten vidareutvecklar nämnd och förvaltning mötesformer som främjar dialog och delaktighet. Medborgarkontoret kommer här också att få en viktig roll.

Tanken att utveckla demokratin genom medborgerlig motionsrätt tror vi inte är någon bra lösning. Vi är mer positiva till dialogformen och att utifrån de politiska partierna öka kontakten mellan medborgare och förtroendevalda. En viktig positiv förutsättning för att utveckla demokrati är att främja ökad kunskap om helheten hos så många som möjligt. Det är viktigt att inte enbart särintressen kommer till tals.

Som Slk också skriver är det inte tillåtet, enligt kommunallagen, för medborgare att motionera till stadsdelsnämnderna. Kommunstyrelsen är dock beredd att begära lagändring men förvaltningen är således inte positiv till en sådan begäran.

Samma argument som gäller för fullmäktige kan också gälla en stadsdelsförvaltning. Ett stort antal motioner skulle kunna bli ohanterligt även på lokal nivå. Administrationen är liten och intresset av att göra omprioriteringar från vård och omsorg till ökad administration är svagt. Det skulle kräva mycket starka argument.

Den mest väsentliga frågan berör huvudsyftet med förslaget d v s att verksamheten genom medborgerlig motionsrätt bättre skulle motsvara medborgarnas behov och önskemål. Den grundläggande tanken är att demokrati ska kunna utvecklas. Frågan är om inte den föreslagna medborgerliga motionsrätten skulle bli en skendemokratisk reform. Redan nu kommer många förslag och önskemål från föreningar och enskilda till nämndens tjänstemän eller politiker, skriftligt eller genom personlig kontakt. Ofta kan sådana förslag behandlas ganska omgående genom enkla, konkreta åtgärder, utan nämndbehandling. Ibland leder förslagen till att politiker lägger skrivelser i nämnden, skrivelser som bereds av förvaltningen och presenteras i nämnden för beslut utan större dröjsmål.

I dessa fall är det uppenbart att den formella motionsvägen skulle vara en resurskrävande omväg för medborgarna att få angelägna frågor behandlade.

Enligt vår mening främjas den aktiva demokrati knappast av att man bygger upp en ny och krånglig apparat för att fånga upp människors krav och synpunkter. Den representativa demokratiska ordningen riskerar att förlora sin innebörd, om de förtroendevalda inte längre uppfattas som folkets företrädare, med plikten att inhämta och föra fram medborgarnas vilja till politisk behandling.

Förvaltningen anser därför att stadsdelsnämnden bör ställa sig avvisande till försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt. Av det skälet avstår vi från att lämna ytterligare synpunkter på stadsledningskontorets förfrågan.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslöt den 18 september 1997 att godkänna stadsdelsförvaltningens förslag till svar på intresseförfrågan från stadsledningskontoret, och att förklara beslutet omedelbart justerat.

Reservation anfördes av ledamöterna *Ingrid Handberg Burup* (m), *Sven Andersson* (m), tjänstgörande ersättaren *Anita Schneider* (m), till förmån för eget förslag till beslut, bilaga 3.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1997-09-04 har i huvudsak följande lydelse.

1. Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt?

Ja gärna.

2. Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?

Det beror på vilka bestämmelser som kommer att gälla enligt ny lagtext i kommunallagen. Vi anser att *motion* räcker som benämning om villkoren är desamma för medborgare och ledamot som väcker en motion. Är det olika villkor, bl a vad gäller yttrande- och förslagsrätt när motionen behandlas i stadsdelsnämnden, är *medborgarmotionen* mer korrekt och markerar den skillnad som råder.

3. Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotionerna?

Handläggningen verkar bra i sina övergripande drag. Med erfarenhet kommer den att utvecklas vidare i stadsdelsnämnden.

4. Har nämnden andra synpunkter med anledning av förslaget?

En av de viktigaste uppgifterna för stadsdelsnämnderna är att verka för att stärka den lokala demokrati och delaktigheten i stadsdelsområdet. Ett av stadsdelsnämndens inriktningsmål är just att "Medborgarna ska förstå och känna delaktighet i de beslut de berörs av." Motionsrätten kommer att bidra till att förverkliga det målet. Det är väsentligt med riktad information till alla medborgare om vilken formell rätt medborgaren har fått till *att ta eget initiativ i en fråga som rör Skärholmen*.

Stadsdelsnämnd Hässelby beslöt den 27 januari 1998

att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut samt att initiera en överläggning mellan intresserade politiska partier och förvaltningen om utformandet av motionsrätten samt att anföra följande:

Vi anser att förslaget om Medborgerlig motionsrätt är både positivt och förenligt med första målsättningen med stadsdelsnämndsreformen om fördjupad lokaldemokrati. Vi menar dock att formen för realisering av förslaget borde diskuteras

mera och att det sätt som Norrmalms stadsdelsnämnd tillämpar är intressant att titta på. Vi inbjuder givetvis de övriga partier till dessa överläggningar.

Reservation mot nämndens beslut anfördes av *Marie Vallé m fl* (m), bilaga 3.

Hässelby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 1998-01-14 har i huvudsak följande lydelse

1. Är nämnden intresserad av att delta i en försöksverksamhet med medborgarligt motionsrätt?

Förvaltningen föreslår att Hässelby stadsdelsnämnd skall anmäla intresse att delta i försöket. Med hänsyn till det ärende som riksdagsbehandlas verkar dock förutsättningarna för försöket ha fallit.

2. Har nämnden synpunkter på benämningen medborgarmotion?

Förvaltningen anser att begreppet motion är bra då det är allmänt känt och exakt täcker den initiativrätt som åsyftas. Begreppet medborgarmotion kan naturligtvis vara klargörande i relation till de motioner som ställs i fullmäktige av förtroendevalda. Fråga är om begreppet medborgarmotion är nödvändigt.

I föreningslivet och i författningarna till ett flertal folkvalda församlingar som riksdag, kyrkofullmäktige och värnpliktsfullmäktige förekommer motionsinstitutet. Initiativrätten för medlemmar, medborgare m.fl. kallas endast för motion; inte medlemsmotion, riksdagsledamotmotion eller värnpliktsmotion. Fråga är om det är vare sig nödvändigt eller lämpligt att lägga till prefixet meborgar- till ordet motion? Risken för förväxling eller sammanblanding med motioner i fullmäktige måste vara högst obefintlig. Begreppet motion torde därför vara tillfylles.

3. Har nämnden synpunkter på förslaget till handläggning av medborgarmotioner?

I betänkandet och i skrivelsen från SLK sägs att motionerna skall beredas på vanligt sätt om det är lämpligt tillsammans med andra motioner i samma ämne. Denna fråga bör belysas ytterligare.

Hur grundligt skall förvaltningen bereda en motion. Skall man överhuvudtaget börja utreda ekonomiska konsekvenser, tekniska aspekter m.m. innan det står klart att nämnden är intresserad av förslaget. Utredningar kostar pengar. Vad skulle det exempelvis kosta staden om exempelvis 24 nämnder handlägger 100 motioner var. Vilken personal skall göra jobbet? Skall man nyanställa?

Bör man istället stanna vid att anmäla motionerna och låta nämnden sen välja något enstaka förslag som är av stor vikt för stadsdelen och inte kräver så stor utredning och sen uppdra till förvaltningen att bereda frågorna?

Det senare förslaget skiljer sig inte nämnvärt från hur det faktiskt fungerar i Hässelby i dag. Alla skrivelser som är ställda till nämnden och som inte enligt någon lag eller förordning skall beredas av förvaltningen anmäls till nämnden. Nämnden får således möjlighet att ta del av de skrivelser som medborgarna har ställt till dem och kan uppdra till förvaltningen att genomföra olika förslag.

4. Har nämnden andra synpunkter med anledning av förslaget?

Förvaltningen anser att förslaget har följande fördelar. Förslaget är i linje med stadsdelsreformens grundläggande värderingar om demokrati. Förutom de fördelar i demokratihänseende och ökad kunskap om medborgarnas behov och åsikter som redan nämnts i betänkandet kan förslaget trots ökade kostnader genom en ökad arbetsbelastning innebära en viss effektivisering genom att alla förslag från medborgarna tas in exempelvis en gång per år och behandlas samlat.

RESERVATIONER M M

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservationen av Rolf Lindström (m), Harry Kjellin (m) och Gerd Ingqvist (m) är av följande lydelse.

Det är viktigt att öka kontakten mellan väljare och valda. Tanken med medborgarlig motionsrätt är därför givetvis sympatiskt. Vi tror dock att detta förslag enbart kommer att öka byråkratin och administrationen för stadsdelsnämnderna och därmed också nämndernas kostnader. Demokratin och medborgarnas kontakt med beslutsfattarna kan dock enligt vår mening förbättras på andra sätt. Det partipolitiska systemet är en viktig del för att kanalisera människors idéer och engagemang. Det är därför viktigt att de olika politiska partierna är lyhörda och tar sitt ansvar som språkrör för medborgarnas idéer. Stadsdelsförvaltningarna har politikernas uppdrag att administrera och bedriva verksamhet och tillhandahålla service till medborgarna. Förslag och kontakter måste därför riktas till beslutsfattarna, inte till organisationen som är beslutsfattarnas instrument att utföra och verkställa besluten. Därtill är risken uppenbar att stadsdelsnämndernas hantering av medborgarnas motioner snabbt blir hårt formaliserad och att intresset därmed blir begränsat. Ett ökat inslag av personval som bygger på att de valda har det direkta uppdraget från väljarna och de kontakter det innebär är därför att föredra framför en ökad byråkrati och en svällande administration.

Att begränsa förvaltningarnas administrativa uppgifter är också nödvändigt för att kunna använda de gemensamma resurserna till verksamhet istället för till byråkrati. Självklart skall medborgarnas frågor som rör den verksamhet som staden bedriver besvaras och problem bemötas med största seriositet. Organisationen måste vara mycket serviceinriktad. I tider av krympande resurser måste dock kvaliteten och garanten för alla medborgare få den service de behöver, vara prioriterat framför utökad administration.

Slutligen anser vi att det medborgarliga inflytandet kan förbättras genom att valfriheten för enskilda människor inom de viktiga områdena skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande avgas av ledamot Helen Jäderlund Eckardt (fp) enligt följande.

Folkpartiet liberalernas förslag att ge medborgarna förslagsrätt, är ett bättre alternativ till stadshusledningens planer på försök med motionsrätt till allmänheten. Stadshusledningens planer på försök med motionsrätt till allmänheten. Stadsledningskontorets förslag till medborgarlig motionsrätt skulle leda till byråkrati, kosta pengar och ta alldeles för lång tid.

Vem som helst i stadsdelen ska kunna lämna in sina förslag till nämnden och få dem redovisade vid nämndsammanträdet. Förslagsställaren ska också få argumentera för sitt förslag. Därefter kan en nämndledamot eller stadsdelsför-

valtningen se till frågan bereds och kommer upp till beslut vid ett senare sammanträde.

Med medborgarförslag går det mycket snabbare att ta vara på goda idéer från Vällingbyborna. Vi anser dock att det är viktigt att Vällingbybornas förslagsrätt inleds på försök, för att kunna följa upp och utvärdera hur det fungerar.

Det är viktigt att öka den lokala förankringen och demokratin. Folkpartiet liberalerna har arbetat hårt för att få igenom öppna nämndsammanträden. Öppenhet och nya arbetsformer är viktiga delar i stadsdelsnämndernas verksamhet. För att fullfölja stadsdelsnämndsreformen och att verkligen ge medborgarna ökad demokrati är det viktigt att försök med direktval prövas i några stadsdelar. Fullmäktige bör besluta att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ånyo begära hos regeringen att få inleda försöksverksamhet med direktval till stadsdelsnämnder.

Reservation mot stadsdelsnämndens beslut anfördes av andre vice ordförande Barbro Noreson m fl (m) enligt följande.

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkade att nämnden skulle besluta att överlämna och i huvudsak åberopa tjänsteutlåtandet att därutöver anföras

Medborgarnas rätt till inflytande är en viktig del i en demokrati. Hur denna rättighet utformas beror i hög grad på medborgarnas egna idéer om vilka vägar man vill välja.

Många föredrar att kontakta en politiker eller en tjänsteman för att framföra sina synpunkter andra går på de offentliga sammanträdena och ställer frågor eller lägger fram förslag ytterligare andra nöjer sig med att visa sitt gillande eller ogillande vid de allmänna valen.

Förslaget om medborgerlig motionsrätt skulle tvinga in medborgarna i ett synnerligen byråkratiskt sätt att arbeta, som dessutom skulle innebära en avsevärd arbetsbelastning på de knappa administrativa resurser som står till nämndens förfogande. Att i dagsläget ge mer pengar till administration skulle vara utmanande när både skola och äldreomsorg har alltför lite pengar.

Förutom de allmänna frågestunderna före nämndsammanträdena och de öppna sammanträdena anser vi att nämnden skall kalla dem som berörs av nämndens verksamheter till en hearing ett par gånger om året kring stora viktiga frågor som t ex budget och verksamhetsprogram.

I övrigt är det de politiska partiernas och nämndens företrädares skyldighet att hålla kontakt med väljarna och vara lyhörda för deras synpunkter .

Vi anser det viktigt att det partipolitiska arbetet inte undermineras av stadsdelsnämndsreformen utan i stället förnyas och vitaliseras”.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Christer Öhgren (mp), Jari Visshe m fl (s) och Kerstin Krebs (v) lämna-de följande gemensamma uttalande.

I den skrivelse som majoriteten avser att lägga inför förvaltningens budgetarbete skriver vi följande:

Stärka den lokala demokratin och delaktigheten

Den viktigaste delen i reformen är att öka demokrati och delaktighet. Genom inrättandet av ett demokratiråd har vi särskilt pekat på frågans betydelse.

Brukarinflytande och former för att ta vara på medborgares krav och önskemål måste ständigt utvecklas i takt med tiden och en förändrad verklighet.

Olika tillvägagångssätt är nödvändiga för att kunna hitta de bästa formerna för delaktighet. Stadsdelsnämnden bör bland annat pröva medborgerlig motionsrätt som ett sätt att öka det lokala inflytandet.

Jan Carlson (sp) lämnade följande uttalande.

Den praktiska skillnaden mot en vanligt skrivelse till nämnden blir troligen att en s k motion blir grundligare beredd av förvaltningen eftersom beslutet om vad som ska ske tas av nämnden i ett formellt ärende. Vi ser positivt på initiativ som ökar samspelet mellan medborgare och politiska organ. Därför tillstyrks förslaget.

Reservation anmäldes av 2e vice ordförande Christer G Wennerholm m fl (m) med instämmande av Stigert Pettersson (c) tillförmån för moderaternas förslag enligt följande.

Att som svar på remissen anföra Det är viktigt att öka kontakten mellan väljare och valda. Förslaget om medborgerlig motionsrätt kan förespegla medborgarna en form av initiativrätt som inte finns täckning för i förslaget. I stället vore det rimligt att informera medborgarna om den redan befintliga rätten att inkomma med skrivelser till nämnderna. Vi tror dock medborgerlig motionsrätt enbart kommer att öka byråkratin och administration för stadsdelsnämnderna, och därmed också nämndens kostnader. Demokratin och medborgarnas kontakt med beslutsfattarna kan dock enligt vår mening förbättras på andra sätt.

Det partipolitiska systemet är basen för att kanalisera människors idéer och engagemang. Det är därför viktigt att de olika politiska partierna är lyhörda och tar sitt ansvar som språkrör för medborgarnas idéer. Stadsdelsförvaltningen har politikernas uppdrag att administrera och bedriva verksamhet och tillhandahålla service till medborgarna. Förslag och kontakter måste därför riktas till beslutsfattarna, inte den organisation som är beslutsfattarnas instrument att utföra och verkställa besluten. Därtill är risken uppenbar att stadsdelsnämndernas hantering av medborgarnas motioner snabbt blir hårt formaliserad och att intresset därmed blir begränsat.

Ett ökat inslag av personalval som bygger på att de valda har det direkta uppdraget från väljarna och de kontakter det innebär är därför att fördrå framför en ökad byråkrati och en svällande administration. Vad den föreslagna motionsrätten medför i form av ökade kostnader för stadens skattebetalare är inte redovisat på ett tillfredsställande sätt.

Under det år som gått har vid flera tillfällen medborgarna i vår stadsdel haft många synpunkter på hur s, v och mp drivit politiken på områden som skola, barnomsorg, äldreomsorg, renhållning av gator och torg samt vinterväghållning. vad vi kanske så har inte dessa partier påverkats av medborgarnas förslag och synpunkter. Vi förstår inte varför man då skall införa medborgerlig motionsrätt

när man inte ens är intresserad av att lyssna på medborgarnas synpunkter vid dessa redan kända beslut.

Att begränsa förvaltningarnas administrativa uppgifter är också nödvändigt för att kunna använda de gemensamma resurserna till verksamhet i stället för till byråkrati. Självklart skall medborgarnas frågor som rör den verksamhet som staden bedriver besvaras och problemen bemötas med största seriositet. Organisationen måste vara mycket serviceinriktad. I tider av krympande resurser måste dock kvaliteten och garanten för alla medborgare få den service de behöver, vara prioriterat framför utökad administration.

Slutligen anser vi att det medborgerliga inflytandet kan förbättras genom att öka valfriheten och inflytande för brukarna inom de viktiga områdena skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Jimmy Edlund (fp) reserverade sig till förmån för sitt yrkande.

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig positivt till deltagande i försök med medborgerlig motionsrätt.
2. Stadsdelsnämnden föreslår att antalet försökstillfällen per år blir minst fyra.
3. Stadsdelsnämnden föreslår att information om försök med medborgerlig motionsrätt, liksom samordning av viss formell hantering, sköts av stadsledningskontoret.
4. Att stadsdelsnämndens demokratiråd avskaffas.

samt att därutöver anföras:

Stadsdelsnämnsreformen skall i hög grad vara en demokratireform. Alla förslag och beslut skall vara så nära medborgarna som möjligt. Att låta medborgarna själva ta egna initiativ i motionsform till nämnden måste vara radikalare än att en liten grupp politiker sitter i ett s.k demokratiråd och tycker åt andra.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande anmäldes av ledamoten Joen Lagerberg m fl (m) enligt följande.

Ett av syftena med stadsdelsnämndsreformen har varit att stärka demokratin på det lokala planet. Olika former för dialog med stadsdelens invånare är en viktig del i detta arbete. Redan i dag finns det möjlighet för invånare att lämna förslag genom exempelvis en brevlåda på Medborgarkontoret. Givetvis finns det många andra former för kommunikation med stadsdelsnämnden och dess förvaltning.

Vi anser att begreppet motion bör förbehållas de förslag som framläggs i valda församlingar och vid föreningsmöten och liknande. Begreppet motion hör ihop med den representativa demokratin och dess arbetsformer. Den innebär bland annat att det ställs krav på beredning och föredragning enligt något slags författningsmässig procedur. Detta innebär exempelvis i kommunfullmäktige en lång utdragen och kostnadskrävande behandlingsgång. Fullmäktige tar också alltid ställning till frågan om motionen får väckas.

Den kommunikation och det fria tanke- och åsiktsutbyte som förslaget syftar till kan tillgodoses utan att dessa tröga och kostnadskrävande procedurer behöver tillgripas. Medborgarförslag borde kunna framställas utan att det föreligger någon formell skyldighet för nämnden att bereda förslaget eller för förvaltningen

att göra resurskrävande arbetsinsatser. Syftet att offentlighet åt förslaget kan tillgodoses genom anslag på Medborgarkontoret, eller via Internet.

Ersätтарыttrande anmäldes av ersättaren Elisabeth Thand (c) enligt följande.

Jag stöder förslaget från (fp).

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande avgavs gemensamt av ordförande Johannes Hämler m fl (s), förste vice ordföranden Ewa Törngren (v) och ledamoten Gerard Rikken (mp) enligt följande.

Nämnden har kunnat iaktta ett glädjande stort intresse att närvara och yttra sig vid den allmänna informationsstund som arrangeras i samband med Nämndens sammanträden. Att ytterligare söka utveckla den lokala demokratin finner vi vara angeläget. Ett försök med medborgerlig förslagsrätt ligger helt i linje med denna åsikt. Detaljutformningen får givetvis anstå till dess förutsättningen har klarlagts. Vi ser dock framför oss en möjlighet för Nämnden att inbjuda allmänhet och motionärer/förslagsställare till ett större "vår- respektive höstting" vid vilket inkomna motioner/förslag kunde diskuteras och behandlas.

Vi finner det angeläget framhålla att denna försöksverksamhet av oss ses som ett komplement att stärka den lokala demokratiska dialogen. Våra - handikapp och pensionärsråd är nu i verksamhet . Vi utesluter inte att flera "råd" ska kunna komma till stånd.

Vi vill besvara remitterade frågor enligt följande;

1. Vi är intresserade att delta i en försöksverksamhet med medborgerlig motions- eller förslagsrätt. Vi finner det angeläget att försöksverksamheten utvärderas ordentligt och tror det därför vara lämpligt att försöksverksamheten omfattar en mandatperiod och att utvärderingen startar under år tre.
2. Vi finner benämningen medborgarmotion tveksam. Motionsinstitutet är väl förankrat som ett instrument genom vilket förtroendevalda kan initiera och plädera för frågor de finner angelägna. Genom en motion kan den förtroendevalda offentliggöra att hon/han tagit till sig sina väljares situation- och nu söker agera som deras ombud.

Vi ser fördelar i att behålla motionsetiketten för frågor väckta av förtroendeman. Samtidigt har vi tidigare givit uttryck för vår positiva uppfattning till att skapa möjligheter för allmänheten att väcka förslag direkt utan att först behöva "sälja " dem till sin förtroendeman. Vi föreslår därför benämningen *medborgarförslag*.

3. Hanteringen bör kunna utformas så som stadsledningskontoret skisserar .För vår del kommer vi att eftersträva att offentligheten diskutera och ta ställning till motioner/förslag rörande vårt ansvarsområde vid ett höstting och ett vårting. Vi tror inte att den formella hanteringen av medborgarförslagen/motionerna kommer att kräva ytterligare administrativa resurser, men kommer givetvis att följa utvecklingen med uppmärksamhet.

4. Avslutningsvis vill vi understryka den vikt vill vi lägga vid att stärka möjligheterna för lokalt demokratiskt inflytande. Vi vill fortsätta utveckla samverkan med medborgarkonstellationer i form av råd för olika frågor och kan alltså väl se

medborgarförslagen/ motionen som ett ytterligare komplement. Vi har svårt att inse att ett sådant institut skulle kunna vara till nackdel för det lokala partarbetet. Om en fråga väcks direkt genom medborgarförslag/motion eller indirekt genom ett brev eller telefonsamtal till en politisk företrädare eller till förvaltningen, eller för den delen genom ett förslag från lokal partiorganisation, borde vara betydelselöst. Det viktiga är att frågan när den väl väckts blir föremål för politisk prövning. Vi finner det självklart att viktiga frågor också kommer att föranleda debatt inom våra politiska föreningar, som därefter på lämpligt sätt delger oss deras representanter i Nämnden, sina synpunkter. Det är möjligheten att kunna påverka de politiska besluten, som är partiorganisationernas adelsmärke. att väcka en fråga är en påverkan - men att diskutera hur de ska lösas är än väsentligare. Vill någon delta i den processen behövs ett aktivt engagemang.

Särskilt uttalande avgavs även av ledamoten Patrik Silverudd (fp) enligt följande.

Vi vill att varje medborgare i Maria-Gamla stan från och med nu ska ha rätt att ämna in förslag till stadsdelsnämnden. förslagen ska anmälas till nämnden tillsammans med förvaltningens förslag till hantering av ärendet. Detta bör ske under nämndsammanträdet öppna del så att förslagsställaren kan argumentera för sin sak. Förvaltningen bör svara på de förslag som nämnden ej har ansvar för så att de kan iväg med vändande post. Förslagsställaren ska inte i onödan behöva vänta på besked om att frågan hanteras av landstinget, hyresvärden eller enskild ledamot kan ta upp ett avvisat ärende till vanlig beredning.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Reservation anmäldes av Elisabeth Dingertz-Lundh m fl (m), Margareta Jernberg (fp) och Marcela Arosenius (c) förmån för eget anförande enligt följande.

Det är viktigt att öka kontakten mellan väljare och valda. Tanken med medborgerlig motionsrätt är därför givetvis sympatisk. Vi tror dock att detta förslag enbart kommer att öka byråkratin och administrationen för stadsdelsnämnderna, och därmed också nämndens kostnader. Demokratin och medborgarnas kontakt med beslutsfattarna kan dock enligt vår mening förbättras på andra sätt.

Det partipolitiska systemet är basen för att kanalisera människors idéer och engagemang. det är viktigt att de lokala politiska partigrupperna är lyhörda och tar sitt ansvar som språkrör för medborgarnas för medborgarnas idéer. Stadsdelsförvaltningarna har politikernas uppdrag att administrera och bedriva verksamhet och tillhandahålla service till medborgarna. Förslag och kontakter måste därför riktas till beslutsfattarnas instrument att utföra och verkställa besluten. Därtill är risken uppenbar att stadsdelsnämndernas hantering av medborgarnas motioner snabbt blir hårt formaliserad och att intresset därmed blir begränsat. Ett ökat inslag av personval som bygger på att de valda har det direkta uppdraget från väljarna och de kontakter det innebär är därför att föredra framför en ökad byråkrati och en svällande administration.

Att begränsa förvaltningarnas administrativa uppgifter är också nödvändigt för att kunna använda de gemensamma resurserna till verksamhet istället för att kunna använda de gemensamma resurserna till verksamhet som staden be-

driver besvaras och problemen bemötas med största allvar. Organisationen måste vara mycket serviceinriktad. I tider av krympande resurser måste dock kvaliteten och garanten för att alla medborgare får den service de behöver, vara prioriterad framför utökad administration.

Slutligen anser vi att de medborgerliga inflytandet kan förbättras genom att öka valfriheten för enskilda människor inom de viktiga områdena skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Årsta stadsdelsnämnd

Reservation lämnades av ledamöterna för moderaterna till förmån för eget förslag.

Det är viktigt att öka kontakten mellan väljare och valda. Tanken med medborgerlig motionsrätt är givetvis sympatisk. Vi tror dock att detta förslag kommer att öka byråkratin och administrationen för stadsdelsnämnderna, och därmed också nämndernas kostnader. Demokratin och medborgarnas kontakt med beslutsfattarna kan dock enligt vår mening förbättras på andra sätt. Med öppna sammanträden där tid alltid ges för medborgare att framföra synpunkter och förslag bör vi först och främst ge den nya organisationen en chans att sätta sig. Slutligen anser vi att det medborgerliga inflytandet kan förbättras genom att öka valfriheten för enskilda människor inom de viktiga områdena som skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Söderleds stadsdelsnämnd

Reservation anmäldes av 2:e vice ordföranden Madeleine Raukas (m), ledamöterna Charlotte Broberg (m) och Birgitta Söderström (m) med instämmande av ledamoten Agneta Wiklund (c) enligt följande.

Vi anser att nämnden skulle ha beslutat att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande att därutöver anföra följande.

Det är viktigt att öka kontakten mellan väljare och valda. Tanken med medborgerlig motionsrätt är därför givetvis sympatisk. Vi tror dock att detta förslag enbart kommer att öka byråkratin och administrationen för stadsdelsnämnderna och därmed också nämndernas kostnader. Demokratin och medborgarnas kontakt med beslutsfattarna kan dock enligt vår mening förbättras på andra sätt.

Det partipolitiska systemet är basen för att kanalisera människors idéer och engagemang. Det är därför viktigt att de olika politiska partierna är lyhörda och tar sitt ansvar som språkrör för medborgarnas idéer. Stadsdelsförvaltningarna har politikernas uppdrag att administrera och bedriva verksamhet och tillhandahålla service till medborgarna. Förslag och kontakter måste därför riktas till beslutsfattarna, inte den organisation som är beslutsfattarnas instrument att utföra och verkställa besluten. Därtill är risken uppenbar att stadsdelsnämndernas hantering av medborgarnas motioner snabbt blir hårt formaliserad och att intresset därmed blir begränsat. Ett ökat inslag av personval som bygger på att de valda har det direkta uppdraget från väljarna och de kontakter det inne-

bär är därför att företa framför en ökad byråkrati och en svällande administration.

Att begränsa förvaltningarnas administrativa uppgifter är också nödvändigt för att kunna använda de gemensamma resurserna till verksamhet istället för till byråkrati. Självklart skall medborgarnas frågor som rör den verksamhet som staden bedriver besvaras och problemen bemötas med största seriositet. Organisationen måste vara mycket serviceinriktad. I tider av krympande resurser måste dock kvaliteten och garanten för att alla medborgare får den service de behöver, vara prioriterat framför utökad administration.

Slutligen anser vi att det medborgerliga inflytandet kan förbättras genom att öka valfriheten för enskilda människor inom de viktiga områdena skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Reservation anmäldes av ledamoten Inga-Lill Persson (fp) enligt följande.

Varje medborgare i Söderled skall ha rätt att skicka in förslag till stadsdelsnämnden.

Förslagen anmäls i samband med nämndsammanträden tillsammans med förvaltningens förslag till hantering av förslaget. Detta skall ske under sammanträdetets öppna del, förslagsställaren ges då möjlighet att argumentera för sitt förslag.

Förvaltningen svarar på förslag som inte hör hemma i nämnden - som nämnden inte kan besluta om eller som någon central nämnd håller på att genomföra med vändande post. Förslagsställaren skall inte behöva vänta i onödan utan snarast hänvisas till rätt instans.

En nämndledamot eller förvaltningen kan ta initiativ till att ett förslag från medborgare bereds som ett vanligt ärende. Vare sig förslaget tas upp till beredning eller läggs till handlingarna skall förslagsställaren informeras om detta.

Hägerstens stadsdelsnämnd

Reservation anmäldes av ledamoten Magnus Jarnling (mp) till förmån för sitt förslag till beslut enligt följande.

1. Hägerstens stadsdelsnämnd är intresserad av att delta i försöksverksamhet med medborgerlig motionsrätt.
2. Stadsdelsnämnden föreslår att informationen om försöksverksamheten och samordningen av viss formell karaktär sköts av stadsledningskontoret.

I den senaste demokratiutredningen utläser vi att medborgarnas politiska kunskaper och intresse är väl så högt som tidigare. För de flesta politiska partier råder det dock "kris" - sviktande engagemang och medlemssiffror.

Vi vill på ett bättre sätt ta till vara goda idéer och förslag från Hägerstens medborgare. Det är särskilt angeläget att finna vägar för de grupperingar i samhället som kan antas vara underrepresenterade i politiken. Det gäller t ex ungdomar och invandrare.

Vi anser att den lyckade satsningen på öppna nämndsammanträden med frågestunder bör följas upp med införande av direkt motionsrätt. Motionsrätt anknyter till de traditioner som finns inom många av landets organisationer, medlemmarna har motionsrätt, besluten fattar de valda representanterna.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamöterna Ingrid Handberg Burup (m), Sven Andersson (m), tjänstgörande ersättaren Anita Schnider (m), till förmån för eget förslag till beslut enligt följande.

Det är viktigt att öka kontakten mellan väljare och valda. Tanken med medborgerlig motionsrätt är därför givetvis sympatisk. Vi tror dock att detta förslag enbart kommer att öka byråkratin och administrationen för stadsdelsnämnderna, och därmed också nämndernas kostnader. Demokratien och medborgarnas kontakt med beslutsfattarna kan dock enligt vår mening förbättras på andra sätt.

Det partipolitiska systemet är basen för att kanalisera människors idéer och engagemang. Det är därför viktigt att de olika politiska partierna är lyhörda och tar sitt ansvar som språkrör för medborgarnas idéer. Stadsdelsförvaltningarna har politikernas uppdrag att administrera och bedriva verksamhet och tillhandahålla service till medborgarna. Förslag och kontakter måste därför riktas till beslutsfattarna, inte den organisation som är beslutsfattarnas instrument att utföra och verkställa besluten. Därtill är risken uppenbar att stadsdelsnämndernas hantering av medborgarnas motioner snabbt blir hårt formaliserad och att intresset därmed blir begränsat. Ett ökat inslag av personval som bygger på att de valda har det direkta uppdraget från väljarna och de kontakter det innebär är därför att föredra framför en ökad byråkrati och svällande administration.

Att begränsa förvaltningarnas administrativa uppgifter är också nödvändigt för att kunna använda de gemensamma resurserna till verksamhet istället för till byråkrati. Självklart skall medborgarnas frågor som rör den verksamhet som staden bedriver besvaras och problemen bemötas med största seriositet. Organisationen måste vara mycket serviceinriktad. I tider av krympande resurser måste dock kvaliteten och garanten för att alla medborgare får den service de behöver, vara prioriterat framför utökad administration.

Slutligen anser vi att det medborgerliga inflytandet kan förbättras genom att öka valfriheten för enskilda människor inom de viktiga områdena skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Hässelby stadsdelsnämnd

Reservation mot nämndens beslut anfördes av Marie Vallée m fl (m) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta att avslå förvaltningens förslag samt att därutöver anföra:

Vi tycker det är viktigt att öka kontakten mellan väljare och valda. Tanken med medborgerlig motionsrätt är därför givetvis sympatisk. Vi tror dock att detta förslag enbart kommer att öka byråkratin och administrationen för stadsdelsförvaltningen, och därmed också förvaltningens kostnader.

Det partipolitiska systemet är basen för att kanalisera människors idéer och engagemang. Det är därför viktigt att de olika politiska partierna är lyhörda och tar sitt ansvar som språkrör för medborgarnas idéer. Stadsdelsförvaltningen har

politikernas uppdrag att administrera och bedriva verksamhet och tillhandahålla service för medborgarna. Förslag och kontakter måste därför riktas till beslutsfattarna, inte den organisation som är beslutsfattarnas instrument att utföra och verkställa besluten.

Risken är uppenbar att stadsdelsnämndernas hantering av medborgarnas motioner snabbt blir hårt formaliserad och att intresset därmed blir begränsat. Ett ökat inslag av personval som bygger på att de valda har det direkta uppdraget från väljarna och de kontakter det innebär är därför att föredra framför en ökad byråkrati och en svällande administration.

Att begränsa förvaltningens administrativa uppgifter är också nödvändigt för att kunna använda de gemensamma resurserna till verksamhet istället för till byråkrati. Självklart skall medborgarnas frågor som rör den verksamhet som staden bedriver genom stadsdelsförvaltningarna, besvaras och problemen bemötas med största seriositet. Kvalitén och garantier för att alla medborgare får den service de behöver skall vara prioriterad framför utökad administration.

Slutligen anser vi att det medborgerliga inflytandet kan förbättras genom att öka valfriheten för enskilda människor inom de viktiga områdena skola, barnomsorg, äldreomsorg och handikappomsorg.

Reservation mot nämndens beslut avgavs av förste vice ordförande Øystein Moe-Gumø (v) enligt följande.

Vänsterpartiet reserverar sig mot nämndens beslut, då vi anser att nämnden skulle besluta

att till kommunstyrelsen meddela att inte deltaga i ett försök med medborgerlig motionsrätt samt

att därutöver anföra:

Vänsterpartiet har tagit del av tjänsteutlåtandet och konstaterar att vi inte tror att medverkan i ett försök med medborgerlig motionsrätt skulle öka det demokratiska inflytandet för medborgarna i Hässelby.

Vi anser att alla medborgare i dag har möjlighet att kontakta de förtroendevalda på olika sätt genom till exempel telefon, brev eller genom personlig kontakt.

Dessutom har stadsdelsnämnderna öppna frågestunder där medborgarna har möjlighet att väcka frågor. Samt att alla till stadsdelsnämnden inkommande skrivelser ställda till nämnden som inte enligt lag eller förordning skall beredas av förvaltningen kommer nämnden för vidare åtgärder som leder till uppdrag för förvaltningen eller annan åtgärd.

Vi tror att ett införande av medborgerlig motionsrätt skulle gynna de medborgare som idag är vana att föra sin talan på bekostnad av de medborgare som inte i lika stor grad besitter dessa kunskaper och detta ökar klyftorna i samhället.

Vi anser att det är de politiska partierna som genom sina valda eller utsedda ombud ska företräda medborgarna.

En berättigad fråga är: Hur ska dessa motioner beredas av förvaltningen som enligt egen utsago redan idag anser att de uppdrag som den politiska nämnden ger kräver stora personella resurser?

Vi anser att det är orimligt att ge förvaltningen utökade arbetsuppgifter som kan komma att ske på bekostnad av de förtroendevaldas möjligheter att genom

förvaltningen kunna ge uppdrag och utredningsarbete som ska ligga till grund för kloka beslut som gynnar alla medborgare i Hässelby i så stor grad som möjligt.

Vänsterpartiet anser att ett införande på försök inte skulle ge medborgarna det demokratiska inflytande som demokrati utredningen förespeglar utan att det snarare handlar om att komma vidare med till exempel regeringspartiet och andra partiers arbete med demokratifrågor internt.

Särskilt uttalande gjordes av Eva Oivio m fl (s) enligt följande.

Vi anser att denna nya möjlighet som ett led i att fördjupa demokratin är viktig. Medborgarmotionsrätt ger en signal till Hässelbyborna att nämnden är villig att ta till sig och lyssna på deras idéer. Vi menar att demokratin är i kris idag - allt färre människor vill engagera sig politiskt och klyftan mellan de förtroendevalda och medborgarna växer. Då menar vi att man skall pröva alla tänkbara sätt för att förbättra den situationen. I Hässelby har vi våra många nätverk i de olika stadsdelarna, inom ytterstadssatsningen samt även områdesarbetet i Smedshagen. Vi har även initierat nya beredningsformer för ärenden och har en stark vilja till ökat brukarinflytande i våra verksamheter. Men en ytterligare väg till fördjupad demokrati är ju medborgerlig motionsrätt.

Vidare menar vi att denna rättighet kan bli en första inkörsport till politiken. När det väl är dags för nämndpolitikerna att fatta beslut om förslagen har medborgare fått insikt i beredningsförfarande samt kan se vilket parti som är berett att stötta hans/hannes motion.

Den form av medborgerligt motionsrätt som Norrmalm har är intressant. Man kallar denna rätt för Medborgarförslag och har en stående punkt på föredragningslistan för detta. Vi bör undersöka denna modell noga, det är viktigt att medborgarna får snabba svar på sina förslag.